

CSONGRÁD MEGYEI FEJLESZTÉSI ÉS KÉPZÉSI BIZOTTSÁG

CSONGRÁD MEGYE
SZAKKÉPZÉS-FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA

2013. március 26.

Tartalomjegyzék

I. A Csongrád megyei szakképzés-fejlesztési koncepció célja	3
II. Helyzetelemzés	5
1. Jogszabályi környezet vizsgálata, a szakképzést meghatározó rendelkezések értelmezése, felvázolása, az összefüggések feltárása	5
2. A szakképzés szempontjából meghatározó közigazgatási, intézményi, szervezeti struktúra és információs bázis bemutatása	7
3. Csongrád megye gazdasági, munkaerő-piaci helyzete	9
3.1. A megye gazdaságának jellemzői	9
3.2. A beruházások munkaerőpiacra gyakorolt hatása	11
3.3. A pályakezdő fiatalok munkanélküliségi adatai Csongrád megyében	12
3.4. Demográfiai adatok	14
4. Szakképzési feladatok ellátása Csongrád megyében	16
4.1. A szakképzés intézményei	16
4.2. SWOT elemzés a megye szakképzésére vonatkozóan	21
4.3. A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság korábbi, a szakképzés irányaira és arányaira vonatkozó határozatainak hatásvizsgálata	22
III. A Csongrád megyei vállalkozások szerepvállalása a megye szakképzésében	24
IV. A szakképzés rövid- és középtávú koncepciója Csongrád megyében a szakképzés irány-arány meghatározásához	27
1. Az „Országos szakképzési koncepció 2011.” iránymutatása alapján a rögzítendő elvek	27
2. A Csongrád Megyei Területfejlesztési Koncepció munkaanyaga alapján preferált területek a szakképzési koncepcióban	30
3. A GVI felmérésből Csongrád megye szakképzésére adaptálható következtetések, a felmérés eredményének megismertetése a szakképzés érintettjeivel	32
4. Az irány-arány döntésekhez szükséges adatbázis kialakítása	34
5. Az MFKB a Csongrád megyei szakképzés irányaira és arányaira vonatkozó javaslatok kialakításához koncepciójában rögzítve az alábbiak figyelembevételével kíván eljárni	35

I. A Csongrád megyei szakképzés-fejlesztési koncepció célja

Magyarország Kormánya és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara között 2010-ben létrejött keret-megállapodás alapján kezdődött el a szakképzés átalakítása, foglalkoztatáspolitikai kérdésként kezelése, a munkaerő-piaci igényekhez igazodó képzési szerkezet kialakítása. Ebben az immár három éve megkezdett és jelenleg is zajló komplex szakképzés átalakítási folyamatban már látható eredmények vannak. Módosult az Országos Képzési Jegyzék, a szakmák körének szűkítésével, összevonásával, ésszerűsítésével, a szakmai és vizsgakövetelmények ismételt átdolgozásával, a szakmai kerettantervek kialakításával, a szakmai dokumentumok rendszerének egységesítésével kialakul egy olyan intézményi és szakmatartalmilag is egységesített rendszer, amely szélesebb társadalmi igények kielégítésére is alkalmassá teheti a szakképzést az ország bármely pontján. A felzárkóztató oktatás rendszerének kialakításával a szakképzés hozzájárul a társadalmi esélyegyenlőség megteremtéséhez.

A munkaerő-piaci igények intézményesített „közvetítési rendszere” korábban a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságokra hárult. A 2011. évi CLXXXVII. Törvény a szakképzésről megszüntette a regionalitást, és helyette megyei szintre helyezte a fejlesztési és képzési bizottságokat. Ebben az új struktúrában egy kisebb területi egység kezelésére nyílik lehetőség, hiszen a Dél-alföldi Régió mindhárom megyéje más-más gazdasági adottságokkal rendelkezik.

A Csongrád Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság 2012. októberében kezdte meg működését. Az új szervezet megalakulásával a megye gazdasági – társadalmi – oktatási kérdéseire rálátó szakemberek kaptak javaslattevési jogkört: ennek értelmében kimondottan a Csongrád megyében mutatkozó gazdasági igényeket és munkaerő-piaci keresletet közvetítik a döntéshozók felé a szakképzésben indított, állami költségvetési hozzájárulásban részesíthető és a nem támogatható szakképesítésekre vonatkozóan. Regionális adatok nem „torzítják” a szakképzési stratégia kialakítását.

A Csongrád Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság (a továbbiakban: MFKB) e koncepció megalkotásával céljának tekinti széleskörű információk birtokában a jövőre vonatkozó, a megye gazdasági-társadalmi fejlődését szolgáló, a munkaerőpiaccal összehangolt szakképzési rendszer működtetését.

Ugyanakkor számol azzal, hogy a szakképzés átalakítási folyamata jelenleg is zajlik. A köznevelés egészére, a szakképzésre, a szakképzés finanszírozására vonatkozó törvények már elkészültek, de nem jelentek meg még kulcsfontosságú kormányrendeletek, nem jelent meg – a későbbiekben az MFKB feladataival is összefüggésbe kerülő – felnőttképzési törvény és az MFKB működését szabályozó rendelet sem (89.§ d). Változás jellemzi a gazdaság, a munkaerőpiac egészét is. Az MFKB vállalja, hogy a szakképzési stratégia megvalósulását folyamatosan figyelemmel kíséri, és amennyiben azt tapasztalja, hogy annak módosítása válik szükségessé, úgy gondoskodik annak átvezetéséről.

Az MFKB reális, rövid és hosszú távon egyaránt megvalósítható célok kitűzésére törekszik. A szakképzési koncepció létrehozásában konszenzust kíván kialakítani a szakképzés érintettjeivel. Munkája során együttműködik a szakképzésre széles rálátással bíró Csongrád Megyei Kormányhivatal Oktatási Főosztályával, Munkaügyi Központjával, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Megyei Központi Tankerületi Igazgatóságával, a megyei és városi önkormányzatokkal, az Agrárkamarával, társ kamarákkal, gazdasági érdekképviseletekkel

(VOSZ, KISOSZ, STRATOSZ), szakmai szervezetekkel. Kikéri a szakképzésben érintett gazdálkodó szervezetek és a szakképző intézmények véleményét.

Használja az oktatáshoz, szakképzéshez kapcsolódó partnerek által rendelkezésre bocsátott elemzéseket, statisztikákat, adatbázisokat. A szakképzés irányaira és arányaira, valamint a gazdaság által igényelt szakképesítésekre vonatkozó javaslataiba beépíti a partnerek szakmai tapasztalatait. A megyei adatok, tények, információk birtokában figyelembe kívánja venni a szakképzési rendszer erősségeit, gyengeségeit, lehetőségeit, veszélyeit, rá kíván mutatni a párhuzamosságokra.

II. Helyzetelemzés

1. Jogszabályi környezet vizsgálata, a szakképzést meghatározó rendelkezések értelmezése, felvázolása, az összefüggések feltárása

Kapcsolódó jogszabályok:

- 2011. évi CLXXXVII. Törvény a szakképzésről
- 2011. évi CLV. Törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról
- 2011. évi CXC. Törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CCIV. Törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről
- 217/2012. (VIII. 9.) Korm. rendelet az állam által elismert szakképesítések szakmai követelménymoduljairól
- 27/2012. (VIII. 27.) NGM rendelet a nemzetgazdasági miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményeiről
- 280/2011. (XII. 20.) Korm. rendelet a gyakorlati képzés költségeinek a szakképzési hozzájárulás terhére történő elszámolásánál figyelembe vehető gyakorlati képzési normatívák mértékéről és a csökkentő tétel számításáról
- 331/2012. (XI. 28.) Korm. rendelet a 2013/2014-es tanévre vonatkozó szakmaszerkezeti döntésről, a 2013/2014-es tanévben induló képzésekben szakiskolai tanulmányi ösztöndíjra jogosító szakképesítésekről, valamint egyes szakképzési tárgyú kormányrendeletek módosításáról
- 202/2012. (VII. 27.) Kormányrendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtról

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény (a továbbiakban: *Szkt.*) átfogó, a szakképzést kódex jelleggel szabályozó jogszabály, amely 2012. január 1-én lépett hatályba. Az alábbi tartalmi elemek kiemelését a sokszereplős szakképzés együttgondolkodása miatt tartjuk fontosnak a megyei szakképzési koncepció szempontjából:

- Egységes a fogalomhasználata a szakképzés valamennyi résztvevője számára.
- A kimenet szabályozás mellett (szakmai és vizsgakövetelmények) a jövőben tartalomszabályozás is történik (2013. szeptember 1-től szakmai kerettanterv szerinti képzés), amely szakképesítésenként rögzíti a kötelezően elsajátítandó szakmai elméleti és gyakorlati ismereteket.

- Feladataikat tekintve „új típusú” intézményrendszer (feladatrendszer) kialakítását rögzíti. Szándékát tekintve a jogszabály gazdaság számára gyorsabban hasznosuló szakmai felkészítést ír elő. A szakiskolai képzésben a képzési idő 2+2 évről 3 évre csökkentése nemcsak a teljes képzési időt, de a közismereti felkészítés óraszámát is mérsékli. A szakközépiskolában pedig a bevezetendő magasabb szakmai képzési aránnyal, illetve a szakmai érettségi vizsgával elérhető, (bár OKJ-s végzettséget nem kap a végzős), hogy bizonyos FEOR munkaköröket betölthessen vele a munkaerőpiacon.
- A 150/2012. (VII. 6.) Kormányrendelet szerinti OKJ-hez kötött szakképesítések vizsgarendszerének megújítását is rögzíti (a szükségtelenül nagy időigényű modulrendszerű vizsgáztatást felváltja a komplex szakmai vizsga), amely szándéka szerint nemcsak időtakarékos, hanem életszerűbb, a gyakorlatban könnyebben értelmezhető és végrehajtható feladatok szakmai értékelését jelenti.
- Az első szakképesítés ingyenességének rögzítése (Szt. 29.§ (1)) egyértelművé teszi a szakképzés finanszírozásával kapcsolatos kérdéseket.
- Gazdálkodó szervezeteknél folyó gyakorlati képzésben a gyakorlati oktatói státusz betöltésének mestervizsgálóhoz kötése, azokban a szakképesítésekben, amelyekben rendeletben kiadott szakmai és vizsgakövetelmények vannak.
- A tanulók gyakorlati képzésében részt vállaló szervezetek egységes kamarai nyilvántartása (későbbiekben kormányrendelet szabályozza) a szakképzés szélesebb társadalmi ellenőrzését biztosítja.

A szakképzési hozzájárulás rendszere a forrásbiztosításban

Mindenekelőtt meg kell fogalmazni, hogy a szakképzés a jövőbe történő befektetés. A képzéssel kapcsolatos ráfordítások a gazdálkodó számára alapvetően később térülnek meg, amikor a tanulót munkavállalóként alkalmazzák.

Általános elvárás a munkaerő-piacon, hogy a szakképzés a gazdaság számára használható ismereteket közvetítsen a képzés folyamatában. Ennek a célnak a teljesüléséhez megfelelő finanszírozás mellett rugalmas iskolarendszer, korszerű gyakorlati felkészítést biztosító szervezetek kellene. A szakképzés komoly anyagi erőforrásokat igényel, amelyhez a gazdálkodók a gyakorlati képzés során a törvény szerint szakképzési hozzájárulást vehetnek igénybe. Bár megszűnt a szakképzési hozzájárulás korábbi tételes elszámolása, a szakmacsoportos normatívák helyett bevezetett szakmai normatív rendszer – különösen az anyag- és eszközigényes szakmákban – elfogadható állami finanszírozást teremtett meg a képzéshez, elismerve a szakmai kompetenciák működő szervezeteknél folyó gyakorlati felkészítésének fontosságát. Az MFKB a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2011. évi CLV. törvény által biztosított anyagi háttérrel tartja megvalósíthatónak a gyakorlati felkészítést a gazdálkodó szervezeteknél.

A pályakezdő munkanélkülieket támogató pályázati rendszer ("Gyakornoki program a tanulószervezős keretében tanult pályakezdők támogatására a konvergencia régiókban - TÁMOP-2.3.4.A-13/1", „Első munkahely garancia” 2013 program) segíti a fiatalokat abban, hogy megszerezhessék munkavállalóként azokat a tapasztalatokat, amelyek a tartós munkavégzés feltételeként az alkalmazó szervezeteknél feltételként jelennek meg.

2. A szakképzés szempontjából meghatározó közigazgatási, intézményi, szervezeti struktúra és információs bázis bemutatása

A közigazgatási rendszer reformjával alakult meg a Csongrád Megyei Kormányhivatal. Oktatási Főosztálya a megyei kormányhivatalok törzshivatala oktatási főosztályaként működik, az Oktatási Hivatal szakmai irányításával végzi tevékenységét, közreműködik az Oktatási Hivatal feladatainak ellátásában, együttműködik az ágazati minisztériumokkal, területfejlesztéssel kapcsolatos, vizsgaszervezési, hatósági engedélyezési és ellenőrzési feladatokat lát el. Közoktatást szervező tevékenysége, tudás- és adatbázisa információt nyújt a szakképzés tervezéséhez. A köznevelés területén kialakítandó/kialakított koncepciójuk alapját képezi a szakképzési koncepciónak is. A várható demográfiai változásokról, az iskolarendszerbe belépő, résztvevő és kilépő tanulókról készített kimutatásaik a tervezhetőség feltételeit biztosítják, erősítik meg az MFKB-ban. A Csongrád Megyei Kormányhivatal Oktatási Főosztályának vezetője miniszteri megbízással képviseli a hivatalának álláspontját a szakképzésre vonatkozóan.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja a szakképzés szempontjából ugyancsak stratégiai partnernek tekinthető. Ellátja a munkanélküliek nyilvántartásba vételével kapcsolatosan felmerülő feladatokat, munkaközvetítést végez, munka- és pályatanácsadást nyújt, elvégzi a munkanélküli ellátások és a foglalkoztatást elősegítő támogatások megállapítását, megszüntetését és visszakövetelését, ellátja a munkaerő-piaci programok végrehajtásával kapcsolatos feladatokat, egységes munkaügyi adatbázist működtet, rendszeres kapcsolatot tart a megye munkáltatóival és prognózisokat készít éves és negyedéves időtartamokra. A Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja a szakképzés „kibocsátásával” akkor kerül közvetlen kapcsolatba, ha sikeres vizsgát követően sem talál a végzett munkahelyet, de akkor is kapcsolatba kerülnek a szakképző iskolák volt tanulóival, ha sikertelen volt a beiskolázás, szakmai végzettség nélkül szűnik meg a tanulóviszony. A munkaügyi központ adatai, nyilvántartásai a munkaerő-piac visszajelzéseit jelentik az MFKB számára. A rendszeres információs kapcsolat alapját képezi a további hatékony együttműködésnek.

2012-ben az Országgyűlés a helyi államigazgatási rendszer megújítása, hatékonyságának további növelése és a struktúrájának átláthatóbbá tétele érdekében megalkotta a XCIII. törvényt a járásokról. Csongrád megyében a közigazgatási reform keretében 7 járást alakítottak ki, ehhez igazodik az oktatásban a tankerületi rendszer.

Csongrád megye

Terület: 4 262,8 km², Népesség: 422 746 fő, Járások száma: 7 db, Települések száma: 60 db

(Forrás: <http://www.jaras.info.hu/jarasok-terkepe/jarasok-csongrad-megyeben>)

Az oktatási intézményi struktúra nagyon jelentős átalakítása jelenleg is zajlik. Megalakult a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) (a 202/2012. (VII. 27.) Kormányrendelet szabályozza), amely központi szervekből és területi szervekből áll. Az Intézményfenntartó Központ területi szervei a tankerületek és a megyeközponti tankerületek. A jogszabály szerint a tankerület illetékességi területe azonos a járás illetékességi területével. Csongrád megyében szegeden működik a megyeközponti tankerület, amelynek illetékessége a szakképző iskolák mellett a kollégiumokra és a pedagógiai szakszolgálati feladatokat ellátó intézményekre terjed ki. Mivel a megyei állami fenntartású szakképző intézmények a szegedi tankerülethez tartoznak, így az MFKB javaslati tevékenysége gyakorlásakor a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtal kialakított kapcsolat révén rálátással bír a szakképzés intézményrendszerének infrastrukturális adottságaira is.

A Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara Oktatási Igazgatósága tanácsadói hálózatán keresztül áll kapcsolatban a gyakorlati képzésbe bekapcsolódó szervezetekkel. Munkatársai részt vesznek a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézetének a szakiskolában végzetek munkaerő-piaci helyzetére és a gazdálkodó szervezetek munkaerő-piaci keresletére vonatkozó felméréseiben. Működötti Internet alapú Szakképzési Integrált Információs Rendszerét (ISZIIR). A sokféle adat, ezen túl pedig a gyakorlati képzőhelyekkel kialakított személyes kapcsolat szolgáltat információt a kamara operatív szervezetén keresztül az MFKB munkájához.

A szakképzésben meghatározó szerepet játszó állami intézményrendszer átalakítása jelenleg is folyik. Az *Szkt. 5.§ (14) bekezdése* rendelkezik az agráriumhoz tartozó szakképző iskolák szervezeti hovatartozásáról, a megyei Klebelsberg Intézményfenntartó Központnak a szakképzést az iskolarendszeren keresztül koordináló tevékenysége most szerveződik, a

szakképzést meghatározó jogszabályok közül néhány fontos még nem jelent meg, mindezek miatt szükséges a megyei szakképzési koncepció későbbi felülvizsgálata.

Az MFKB feladatának tekinti az egyes tanévekre vonatkozó, a szakképzés irányaira és a beiskolázás arányaira javaslatot kidolgozó tevékenységéhez a szükséges információs csatornák kiépítését. Mindazokkal a szervezetekkel együtt kíván működni, akik a gazdaság egészét vagy valamely területét képviselve hatékonyan hozzájárulhatnak a szakmaszerkezeti javaslat kialakításához.

3. Csongrád megye gazdasági, munkaerő-piaci helyzete

Az MFKB az alábbi területekről származó információk alapján készíti el helyzetelemzését, fogalmazza meg a megye szakképzésére vonatkozó teendőit:

- Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepció – Helyzetfeltárás – Munkaanyag
- A Csongrád Megyei Kormányhivatal Oktatási Főosztályának statisztikai adatai
- A Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjának felmérései, elemzései,
- A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézetének a szakiskolában végzetek munkaerő-piaci helyzetére és a gazdálkodó szervezetek munkaerő-piaci keresletére vonatkozó felmérései, elemzései
- Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv (Emberi Erőforrás Minisztériuma) adatai
- KSH Statisztikai tájékoztató Csongrád megye
- Internet alapú Szakképzési Integrált Információs Rendszer (ISZIIR), a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) szakképzési feladatait támogató on-line adatbázis adatai

A Csongrád megyei Statisztikai tájékoztató 2012/4. számában (<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/megy/124/cson124.pdf>) összefoglalóan megállapítást nyert, hogy 2012-ben valamelyest mérséklődött a népességfogyás, érdemben nem változott az alkalmazottak száma.

3.1. A megye gazdaságának jellemzői

A KSH felmérése alapján 2012. IV. negyedévében a 15-74 éves 181 ezer fős korosztály 56 %-a gazdaságilag aktív, ebből foglalkoztatott 162 ezer fő, munkanélküli 19 ezer fő. A munkanélkülieknél az előző év azonos időszakhoz képest 15 % a növekedés mértéke (ebben döntően szerepet játszott a pályakezdő munkanélküliek regisztrációja). 2012-ben a legalább 5 fős vállalkozásoknál, a költségvetési intézményeknél és a nonprofit szervezeteknél 93 ezer fő állt alkalmazásban, számukban nincs lényegi változás az előző évhez képest. Az alkalmazás szerkezete módosult, a versenyszférát 2 %-os csökkenés, a költségvetési szervek foglalkoztatását 4 %-os növekedés jellemezte.

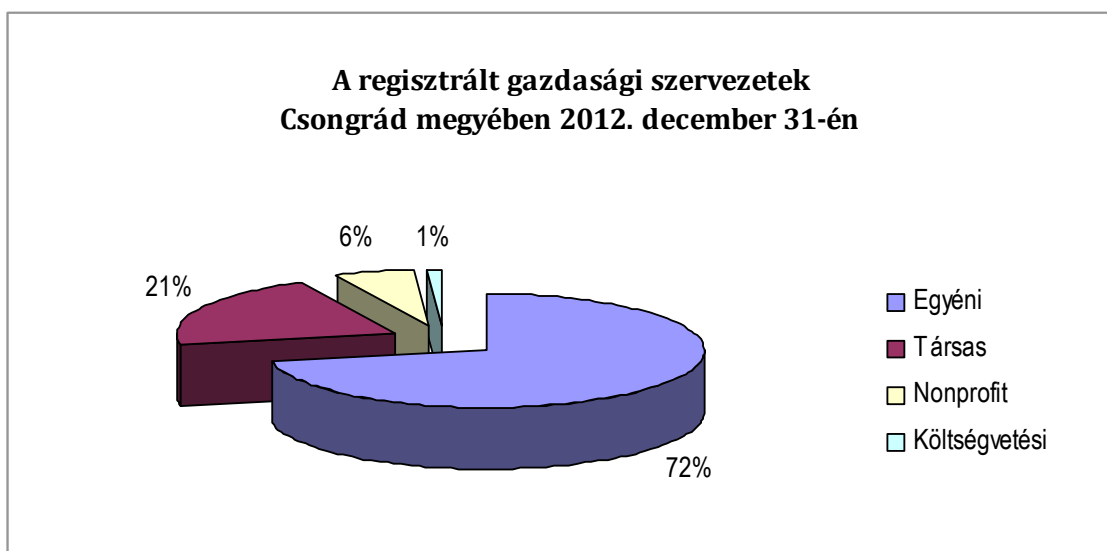
Az eltelt egy év alatt a legjelentősebb, egyharmados létszámnövekedés az információ, kommunikáció területén történt, de az építőiparban, az egészségügyi szolgáltatásokban és a

közigazgatásban alkalmazottak köre is 10 %-kal bővült. Ugyanakkor ötödével csökkent a vendéglátásban dolgozók száma. Az iparban 4 %-os csökkenést mértek. A munkaügyi központ adatai szerint ágazatokat tekintve a létszámmozgások legjelentősebben a feldolgozóipart érintik, ezen belül az élelmiszeripar, a fémfeldolgozás, a gumigyártás, a textilipar, ruházati ipar területét, úgy felvétel, mint kiáramlás tekintetében. Ezen kívül az építőipar, a kereskedelem és a mezőgazdaság létszámmozgásai is jelentősebbnek mutatkoznak.

A 2012. decemberi zárónapon 21548 álláskeresőt tartottak nyilván Csongrád megyében, közel 7 %-kal többet, mint egy évvel korábban (ez az arány országosan 3 %). Vizsgálódásunk szempontjából fontos adat, hogy a pályakezdő álláskeresők száma 2889 fő – mintegy egyharmados növekedés után. Az elhelyezkedési esélyek romlását jelzi a megyében, hogy az előző évi egy üres álláshelyre jutó 25 fős álláskeresői létszám 58 főre nőtt.

A munkaügyi központ adatai szerint Csongrád megyében a tartósan betöltetlen álláshelyek 91 százaléka szakképzettséget igénylő fizikai foglalkozás. Ágazatokat tekintve a feldolgozóipar (textilipar, fémfeldolgozás) területén található a tartósan betöltetlen álláshelyek 84 %-a, illetve az építőipar ágazatból jeleztek ilyen munkaerőigényeket (Egy állás elfogadását azonban – az annak betöltését lehetővé tevő szakképzettségen kívül - sokféle tényező befolyásolja.)

A KSH adatai szerint a gazdasági szervezetek száma a megyében 1,5 %-os növekedés után 2012. december 31-én közel 83 ezerre nőtt. A gazdálkodó szervezetek elaprózottságát jelzi, hogy mintegy 60 ezer egyéni vállalkozás működik a megyében, szakképzés szempontjából ez kisebb képzési kapacitást jelent. A 17 ezer társas vállalkozáson belül a kétharmadot a korlátolt felelősségű társaságok, kb. 30 %-ot a betéti társaságok tették ki. Szakképzés szempontjából a gazdasági szervezetek összetétele azért beszédes, mert tanulószerveződéssel zömében az egyéni és társas vállalkozások, együttműködési megállapodással pedig a nonprofit és költségvetési szervek fogadják a tanulókat gyakorlati felkészítésre.

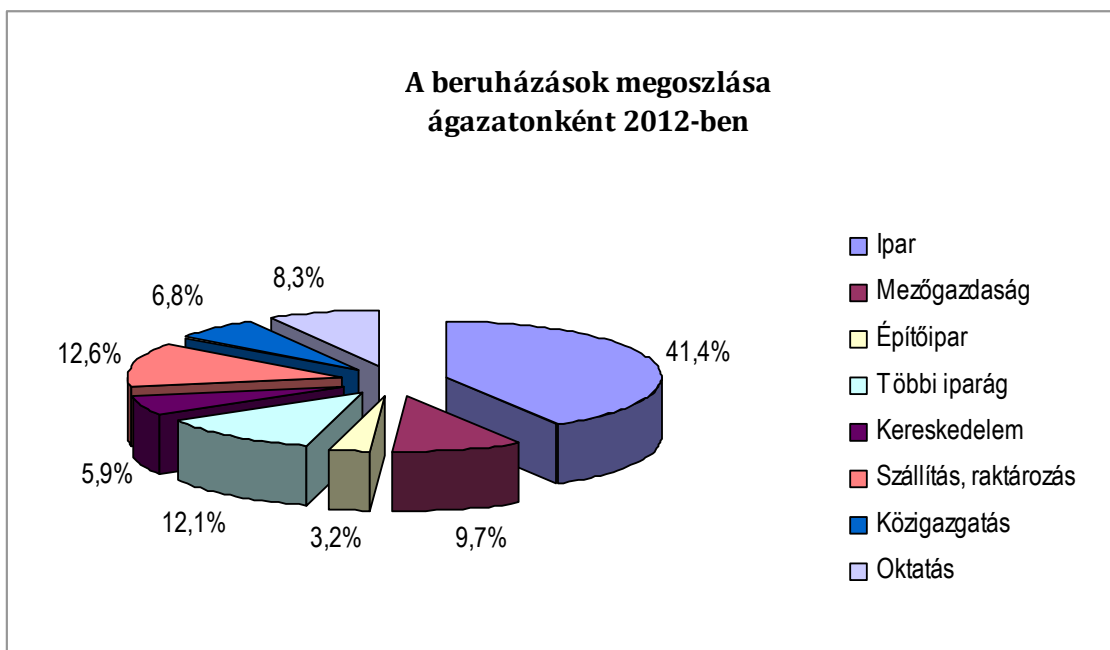

(Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Statisztikai tájékoztató - Csongrád megye, 2012/4)

3.2. A beruházások munkaerőpiacra gyakorolt hatása

A beruházások későbbi munkahelyteremtő hatása feladatokat ró a szakképzésre is.

Az előző évhez képest 2012-ben 10 %-kal 93 milliárd forintra csökkent a megyei beruházások volumene. A legnagyobb fejlesztésre fordított összeg az iparban jellemző, ezen belül mintegy 50 % a feldolgozóiparban. A második helyen lévő szállítás és a harmadik helyen álló mezőgazdaság a források kétharmadát koncentráltta. Ezzel együtt is elmondható, hogy az előző évinél jóval kevesebbet investáltak a szállítás-raktározás ágazatba, az egészségügybe és az oktatásba is Csongrád megyében.

(Forrás: Központi Statisztikai Hivatal, Statisztikai tájékoztató - Csongrád megye, 2012/4)

Épület, építményre fordították a beruházások 55 %-át, a többi a technológia korszerűsítését szolgálta.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központja felmérései alapján a gazdálkodó szervezetek beruházási szándékait 2013-ra a főbb nemzetgazdasági ágak közül a pénzügyi, biztosítási tevékenység, ingatlanügyek, a feldolgozóipar és a mezőgazdaság területére teszi.

A mezőgazdaságot 2012-ben is kedvezőtlenül érintette az aszály (kukorica, repce, lucerna). Csongrád megyében csak az árpa és a búza hozama nőtt. Az állattenyésztésben kedvezőbb folyamatok láthatók: a 2006-2010 közötti csökkenést követően 3 %-os növekedést mutat az állatállomány.

Az ipari termelés volumene összességében mintegy 5 %-kal csökkent, ezen belül a gépipari termelés volumene csaknem ötödével esett vissza.

Az építőipar teljesítménye 4,3 %-kal kevesebb, mint 2011-ben.

Élénkülés tapasztalható a turizmus területén. A vendégek száma 3 %-kal, a vendégéjszakák száma pedig 7 %-kal nőtt. Ezen a területen nőnek a beruházások is.

3.3. A pályakezdő fiatalok munkanélküliségi adatai Csongrád megyében

A munkanélküliség a megyében jelentősen érinti a pályakezdő fiatalokat is. A 2012-re vonatkozó megyei munkaügyi adatok szerint Csongrád megyében 2012-ben a nyilvántartásba belépők száma összességében 33,7 ezer fő volt, közülük 3 222 fő első alkalommal került a regisztrációba. Az összes beáramló 16,5 %-a, 5 550 fő pályakezdő volt. A pályakezdő álláskeresők száma a megyében havonta átlagosan 2 557 fő volt, mely 12 %-os részarányának felel meg az összes álláskereső között. A pályakezdők 30 %-a 20 éves vagy annál fiatalabb, kétharmaduk 21-25 év közötti, 4 %-uk 25 év feletti. A pályakezdő fiatalok közel fele (48%) érettségizett, kilenc százalékuk pedig diplomával rendelkezik.

A pályakezdő munkanélküliek számának alakulása, 2006. december -2012. december

Pályakezdő munkanélküliek	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
	dec.	dec.	dec.	dec.	dec.	dec.	dec.
	fő						
Életkor szerint							
17 évnél fiatalabb	5	3	0	3	2	0	2
17-19	311	344	332	673	722	634	851
20-24	1 165	1 260	1 326	1 476	1 489	1 406	1 928
25-29	142	139	148	60	81	96	108
30 éves és idősebb	1	2	3	0	0	0	0
Iskolai végzettség szerint							
8 általánosnál kevesebb	34	32	39	25	0	31	22
Általános iskola	388	400	480	439	494	497	599
Szaktanácsadóiskola, szakiskola	237	305	309	417	426	404	610
Szakközépiskola	357	440	483	615	626	546	821
Technikum	116	90	66	101	105	94	113
Gimnázium	236	274	259	359	375	370	484
Főiskola	163	150	122	171	139	93	109
Egyetem	93	57	51	85	92	101	131
Kirendeltség							
Szeged	624	677	665	858	880	944	1240
Csongrád	92	99	115	165	158	141	153
Hódmezővásárhely	245	266	303	381	405	262	443
Makó	251	299	261	313	312	307	422
Szentes	177	175	215	246	267	243	275
Kistelek	111	95	112	118	128	115	153
Mórahalom	124	137	138	131	144	124	203
Összesen:	1 624	1 748	1 809	2 212	2 294	2 136	2 889

(Forrás: CSMKH Munkaügyi Központ)

A pályakezdekési esélyeit növelő állami támogatások célja teljesülni látszik. Ezt tükrözi a munkaügyi központ felmérése is, mely szerint a megkérdezettek 50 %-a alkalmazna pályakezdekő munkanélkülit a könnyebb betaníthatóság, a friss tudás és az olcsóbb foglalkoztathatóság miatt.

A legjobb elhelyezkedési kilátásokkal az érettségít követő szakképzésből és a szakiskolából kikerülők rendelkeznek. Az álláskeresővé válók aránya a speciális szakiskolát végzők körében a legmagasabb, de magasnak mondható (38-44%) a szakiskolából és az iskolarendszerű akkreditált felsőfokú képzésből kikerülők esetében is.

Szakképzettségeket tekintve elhelyezkedés szempontjából az átlagnál kedvezőbb helyzetben vannak a növénytermesztési gépüzemeltető, húsipari termékgyártó, járműfényező, ipari gumitermék-gyártó, pék, cukrász szakmát szerzők. Létszámokat tekintve nagyságrendileg a legtöbb elhelyezkedő szakács, pincér fodrász, kőműves szakképesítésekben látszik. A vizsgázott diákok szakképzettségét vizsgálva megállapítható, hogy legtöbben 246-an, szakácsként végeznek. Ezt követi a kőműves 151 fővel, a pincér 131 fővel, a fodrász 115 fővel, a szobafestő, mázoló és tapétázó 91 fővel, az élelmiszer- és vegyi áru eladóként és gépi forgácsolóként 76-76 fővel.

Célszerű az előző adatsor mellé illeszteni a regisztrált álláskeresők számát néhány szakmában, ahol relatíve magas létszámú pályakezdekő keresi az őt alkalmazni kívánó vállalkozást annak ellenére, hogy más szakmákhoz képest kedvező helyzetben vannak. Ilyen szakképesítés pl. a korábbi időszakban a gazdaság által igényelt szakképesítések közé sorolt (FEOR szerinti megnevezéssel, 2012. decemberi záró állapot szerint) lakatos (27 fő), forgácsoló (27 fő), hegesztő (17 fő), kőműves (39 fő), vezeték- és csőhálózat szerelő (32 fő). Az agrárszakmák körében is keresik az állást a pályakezdekők: dísznövénytermesztő (21 fő), zöldségtermesztő (12 fő) és mezőgazdasági gép kezelője (15 fő) végzettség birtokában.

A munkaügyi központ felmérése szerint a szakközépiskolában érettségizők közül 287 fő közgazdasági, 213 fő informatikai szakirányban tanul, 185 fő vendéglátás-idegenforgalom, 147 fő kereskedelem-marketing, üzleti-adminisztráció képzésben részesül. Mezőgazdasági szakirányt 112-en, építészeti szakirányt 88-an, erdészeti szakmacsoportot 77-en, gépészeti szakmacsoportot 76-an választottak akkor, amikor szakközépiskolába jelentkeztek. Jellemző még az egészségügyi, elektronikai, közlekedési, élelmiszeripari, környezetvédelmi szakirány is. Általános irodai adminisztrátori álláshelyre legtöbben a szakközépiskolai végzettségűek köréből jelentkeztek a legtöbben. Bár a szakközépiskolai/gimnáziumi iskolai végzettséget igénylő szakképesítésekben lényegesen kisebb a kibocsátás, mint a szakiskolában, relatíve nagyszámú álláskereső került ki az elemzett időszakban. Ilyen munkakörök többek között a szociális gondozó (11 fő), a fizioterápiás asszisztens (32 fő), az ápoló. Szakápoló (17 fő), a kereskedő (18 fő), az informatikai technikus (13 fő), a környezetvédelmi technikus (11 fő), az építész technikus (20 fő), az élelmiszeripari technikus (10 fő).

Ha az álláskereső pályakezdekőket iskolai végzettség szerint vizsgáljuk, ki kell emelni a csak általános iskolát végzettek körét. Arányuk 2012. decemberében több mint 20 % volt. A szám utal arra, hogy a szakképző iskolákban igen magas a lemorzsolódás, a tanulóviszony különböző okok miatti megszüntetése. A tankötelezettség 16 évre történő csökkentése ezt az arányt tovább növelheti.

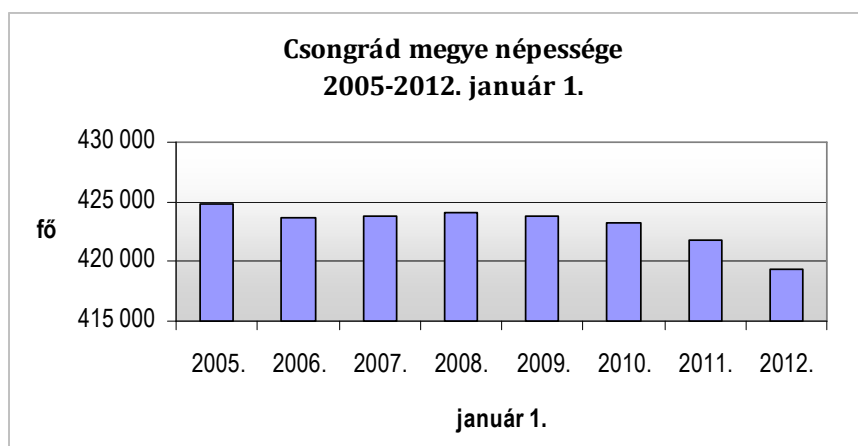
A nyilvántartások alapján nehéz pontosan meghatározni az egyes OKJ-s végzettségek piacképességét. A munkaügyi központ adatbázisában FEOR számok szerint tart nyilván, míg egy-egy OKJ-s végzettség többféle munkakör betöltésére (FEOR) jogosít, így a közvetlen összehasonlítás lehetősége több esetben nehézkes.

3.4. Demográfiai adatok

A társadalom és a gazdaság szempontjából egyaránt meghatározó kérdés a népesség számának megyei alakulása. Csökkenő népességszámmal számolni kell a jövőben is, de 2012-ben a természetes népmozgalmi folyamatokból eredő népességfogyás mérséklődött (ezzel együtt is az országos átlagnál rosszabb a természetes fogyás népességre vetített értéke).

Csongrád megye népességének alakulása, 2005-2012. január 1.								
	2005.	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.
Csongrád megye (fő)	424 849	423 585	423 751	424 139	423 826	423 240	421 827	419 366
Változás %-ban (2005=100 %)	100,00	99,70	99,74	99,83	99,76	99,62	99,29	98,71
Változás %-ban (előző év = 100 %)	-	99,70	100,04	100,09	99,93	99,86	99,67	99,42

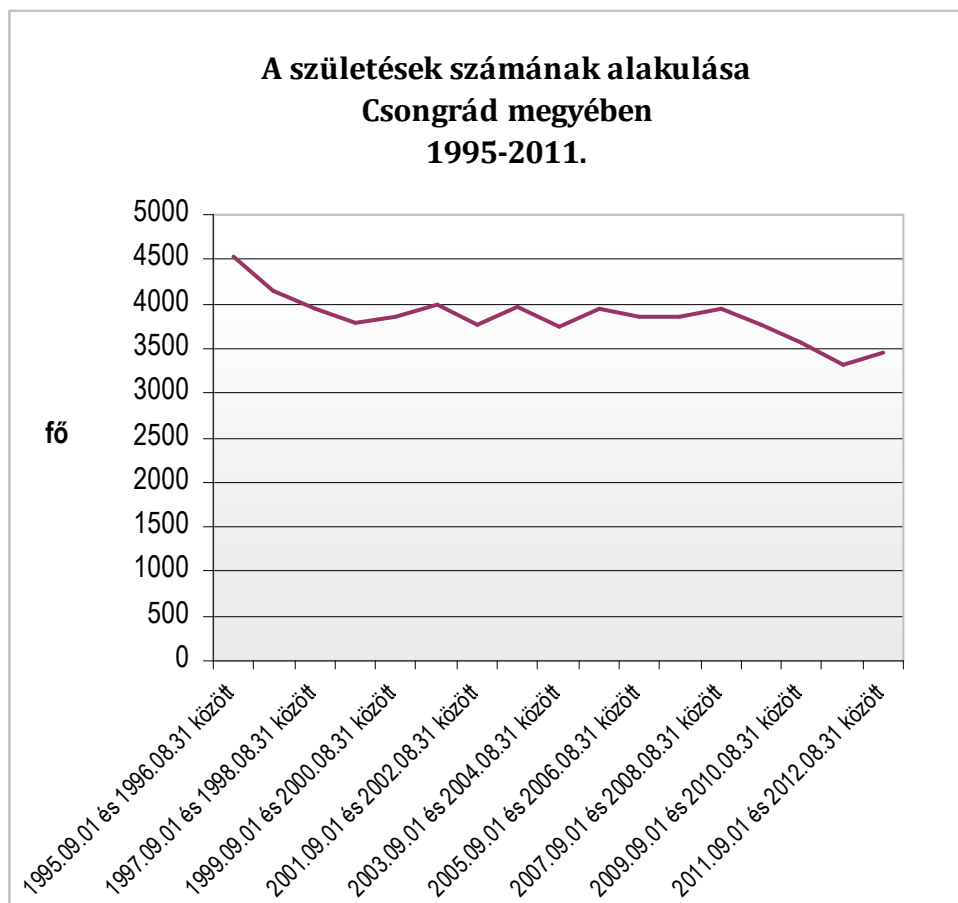
(Forrás: CSMKH)

A járasonként részletezett születési adatok nemcsak a közoktatásba belépők trendjét, de az egyes földrajzi egységekre vonatkozó iskolaszervezési feladatokat is jelzik. A szakképzésbe a 2014/2015. tanévben szakiskolába belépők azok a tanulók lesznek, akik 2000-2001-ben születtek. Azok a gimnáziumba és szakközépiskolába járók, akik szakképzést választanak érettségi után, jórészt már középiskolában vannak, a 2014/2015. tanévi szakmaválasztásuk nem prognosztizálható többek között a felsőoktatásban jelenleg zajló számottevő átrendeződés miatt.

A közoktatásba belépők számának meghatározásához segítséget nyújt az alábbi táblázat. A születési évek információt adnak a képzésbe belépők számának meghatározásához járasonként.

A demográfia csökkenés erőteljesen jelentkezett a 2012/2013. tanévben a megyében. 1995-1996-hoz képest a 2011-2012-ben születettek száma 23,5 %-kal kevesebb, ezért a szakképzési koncepció szempontjából hosszabb távon az iskolarendszerű szakképzésben a tanulók létszámának jelentős csökkenése várható. Mindez hatást gyakorolhat a képzési szerkezet átalakulására is.

(Forrás: CSMKH)

A középfokú oktatási intézményt választók számának alakulását a belépési életkor szempontjából is érdemes területi összefüggéseiben megvizsgálni. A belépő tanulósám csökkenése az iskolarendszerben differenciáltan jelenik meg járasonként és feltehetően intézmény típusonként is.

**A 14 éves gyermekek számának alakulása Csongrád megye járásiban és összesen,
2012-2016.**

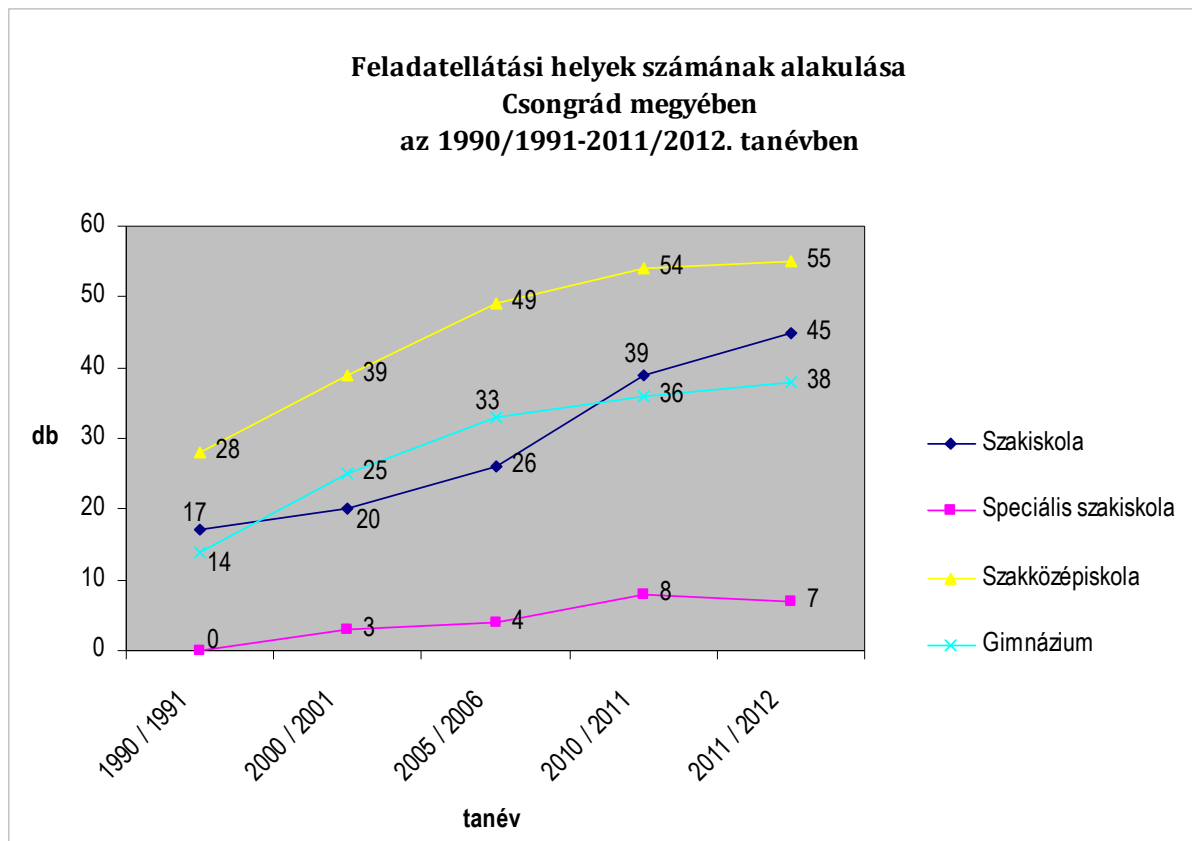
	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Csongrádi járás	202	226	203	225	213
Hódmezővásárhely járás	559	485	536	538	521
Kistelek járás	171	189	189	176	173
Makó járás	418	426	471	486	460
Mórahalom járás	306	284	281	269	258
Szeged járás	1 877	1 770	1 801	1 900	1 763
Szentes járás	419	405	380	393	381
Csongrád megye	3 952	3 785	3 861	3 987	3 769

(Forrás: CSMKH)

4. Szakképzési feladatok ellátása Csongrád megyében

4.1. A szakképzés intézményei

A 2012-es Oktatási Évkönyv adatai szemléltetik a Csongrád megyében a rendszerváltás óta az oktatásban zajló szerkezeti változásokat, amelyek következtében új oktatási struktúra alakult ki. A hosszabb időszak adatainak elemzése rávilágít az oktatás tervezésének hiányosságaira. A számok beszédesek. A vizsgált időszakban ugrásszerűen megnőtt a feladat-ellátási helyek száma mindegyik iskolatípusban.

(Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2011/2012. (Emberi Erőforrás Minisztériuma) adatai alapján)

Több szakképző iskola alakult, vagy váltott profilt az elmúlt 20 évben a megyében is. Gomba módra szaporodtak a szakképzési tevékenységre szakosodott feladat-ellátási helyek. Még az utóbbi két tanévben is nőtt a feladat ellátási helyek száma a megyében. Növelte a képzési kínálatot, ugyanakkor elaprózta az erőforrásokat az is, hogy a korábban a csak szakiskolai képzést nyújtó iskolák bevezették a szakközépiskolai képzést. Felmerül a kérdés: szükséges-e ennyi szakképző a megyei rendszerben? Ezt a problémát várhatóan az állami finanszírozási rendszer és az oktatás terén is érvényesülő kereslet-kínálat elv oldja majd meg. (Összehasonlításképpen feltüntettük a gimnáziumi feladat-ellátási helyek számának alakulását is, növekedésük csökkenő ütemű ugyan, de a csökkenő tanulósám a feladat ellátási hely számának növekedést semmiképpen nem indokolja.) Az iskola-alapítás szabadsága elapróztotta változtatta az iskolarendszert. Ez egyrészt színesíti a képzési palettát, versenyhelyzetet teremt az oktatási piacon, ugyanakkor áttekinthetlenné teszi az intézményi kínálatot, nem szolgálja a képzés hatékonyságát.

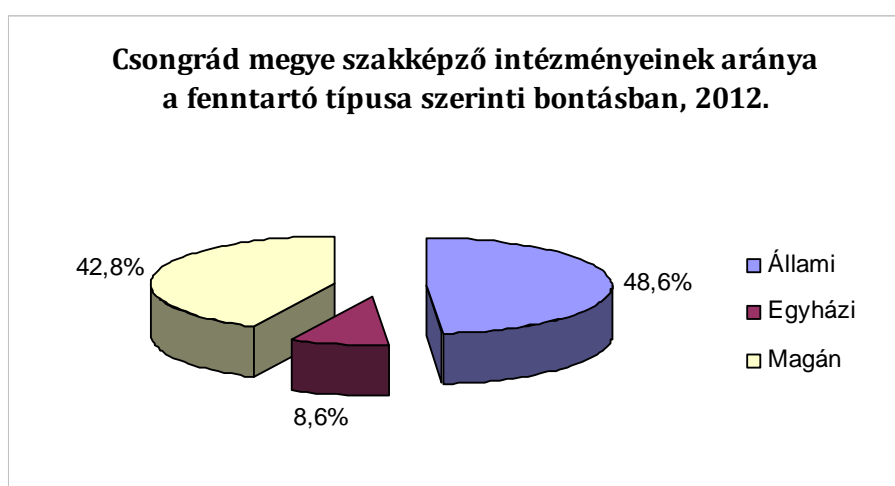
A fenti adatokból – ha kiemeljük a szakképző intézmények illetve feladat-ellátási helyek számát fenntartónként 2012-ben – képet kapunk a megye szakképzőinek jelenlegi lehetőségeiről.

**A Csongrád megyei székhelyű szakképző intézmények száma
fenntartó típusa szerinti bontásban**

Fenntartó típusa		Intézmények száma		Feladatellátási helyek száma	
állami fenntartó	állami felsőoktatási intézmény	1	17	1	56
	minisztérium	2		3	
	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ	14		52	
egyházi fenntartó	egyházi jogi személy	3	3	9	9
magán fenntartó	alapítvány	6	15	9	35
	egyesület	2		3	
	közhasznú alapítvány	2		13	
	korlátolt felelősségű társaság	5		10	
			35		100

(Forrás: KIR-STAT 2012.)

Összességében a vizsgált időszakban az állami fenntartású szakképzést folytató intézmények aránya nem éri el az 50 %-ot.

Míg a rendszerváltás első, 1990/91. tanévben a középfokú oktatásban résztvevő tanulók közel 35 %-a Csongrád megyében szakmunkásképző iskolában tanult, a 2011/2012. tanévben ez az arány folyamatos csökkenés után már csak 22,1 %. Ugyancsak jól jellemzi a különböző szintű képzést nyújtó intézménytípusok közötti beiskolázási arányváltást a szakközépiskolába járók

létszámának és arányának növekedése (43,6 %-ról 46,6 %-ra). A gimnáziumokban tanulók részaránya jelentősen változott, 24%-ról 34%-ra emelkedett. Átstrukturálódás történt tehát a középfokú iskolarendszerben, amely alapvetően a szakiskolák létszámát érintette hátrányosan.

Ha a megyei tanulószámról vonatkozó adatokat csak a nappali tagozaton vizsgáljuk, a trendekben nem, csak a létszámadatokban tapasztalunk változást.

A Csongrád megyei szakképző intézményekben tanulók létszámadatai fenntartó típusa szerinti bontásban

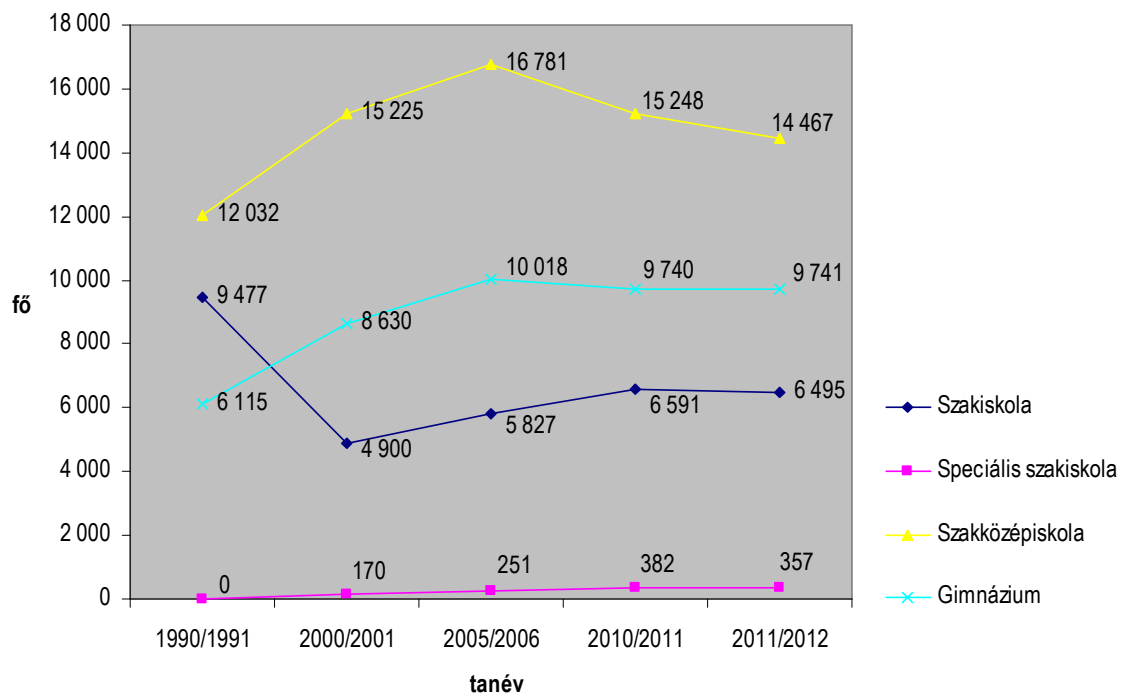
Fenntartó típusa		Nappali rendszerű iskolai oktatásban tanulók száma	Felnőttoktatás keretében tanulók száma	Összesen
állami fenntartó	állami felsőoktatási intézmény	100	-	
	minisztérium	210	324	
	Klebelsberg Intézményfenntartó Központ	13 862	376	
egyházi fenntartó	egyházi jogi személy	592	248	
magán fenntartó	alapítvány	655	232	
	egyesület	11	-	
	közhasznú alapítvány	314	1 007	
	korlátolt felelősségű társaság	413	1 029	
		16 157 fő	3 216 fő	19 373 fő

(Forrás: KIR-STAT 2012.)

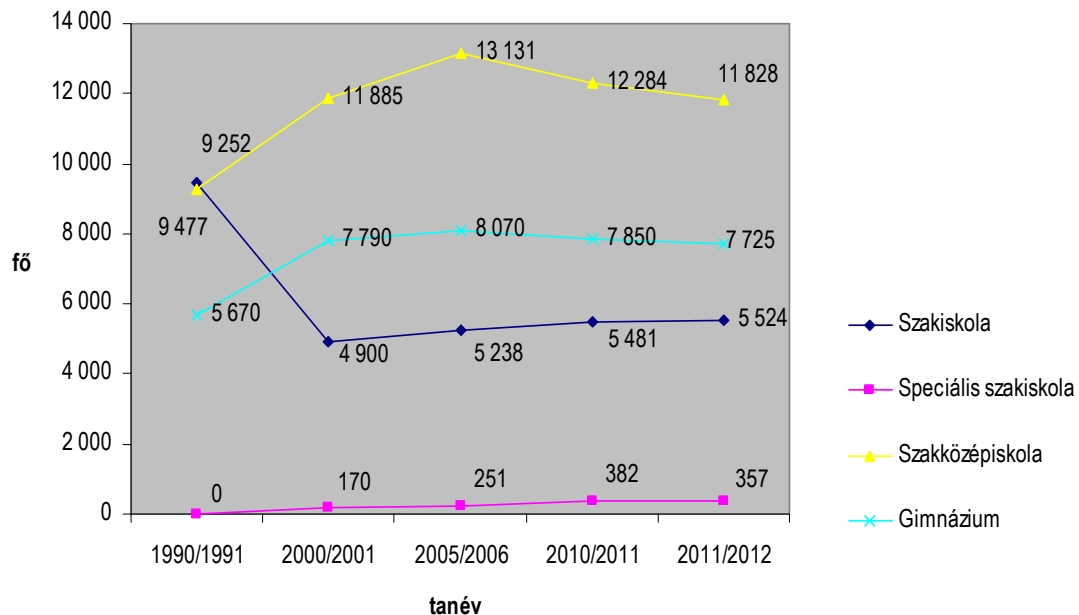
Az iskolarendszerű képzésben tanulók egyhatodát a felnőttoktatásban iskolai vagy szakmai végzettséget szerzők teszik ki. A tankötelezettségi életkor csökkentésével létszámuk és szerepük várhatóan nőni fog.

Az Országos Oktatási Évkönyv adatai egyértelműen mutatják a nappali rendszerű iskolai és a felnőttoktatásban, illetve csak a nappali oktatásban érzékelhető létszámváltozás irányát a rendszerváltástól napjainkig.

**A nappali és felnőttoktatási rendszerben tanulók számának alakulása
Csongrád megyében
az 1990/1991-2011/2012. tanévekben**

**A tanulók száma a nappali rendszerű oktatásban
Csongrád megyében
az 1990/1991-2011/2012. tanévekben**

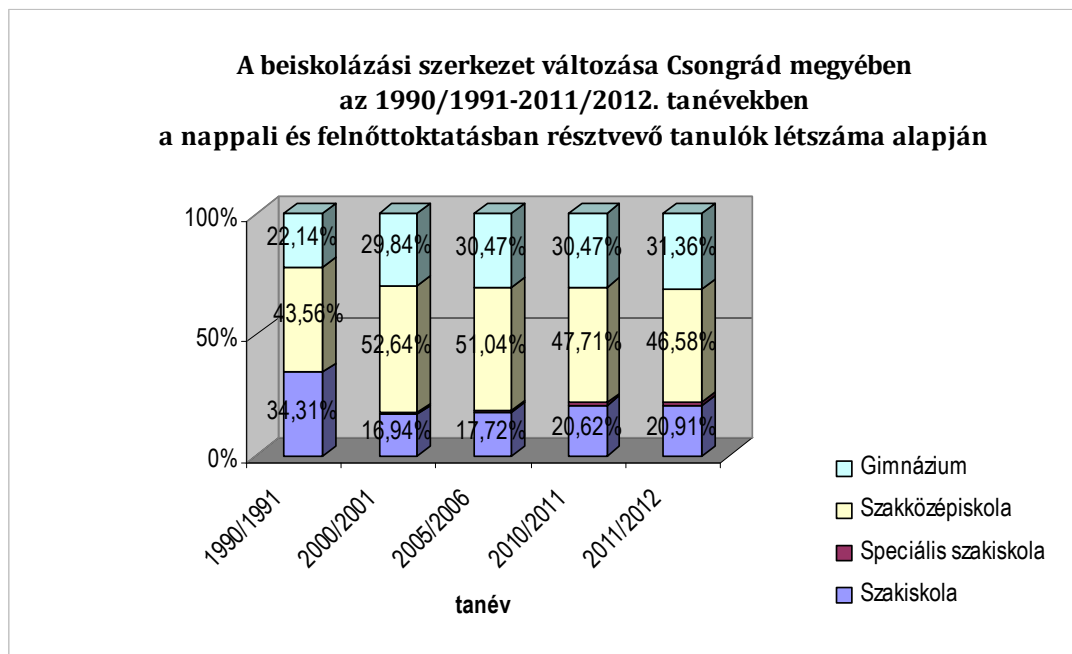

(Forrás: KIR-STAT 2012.)

Minden szakképző intézmény típusban csökkent a tanulói létszám. Az utóbbi két tanévben a szakiskolák létszáma 1,5 %-kal, a speciális szakiskolák tanulólétszáma 6,5 %-kal, a

szakközépiskoláké 5,1 %-kal csökkent. A demográfiai változások ebben az időszakban a gimnáziumokat nem érintették.

A beiskolázási szerkezet változását foglalja össze az alábbi, 2012. évi oktatási statisztikák alapján készült grafikon.

(Forrás: Statisztikai Tájékoztató Oktatási Évkönyv 2011/2012. (Emberi Erőforrás Minisztériuma) adatai alapján)

2012/2013. tanévben a Csongrád Megyei Kormányhivatal Oktatási Főosztályának adatai a beiskolázható létszám csökkenését (KIFIR 2012.) egy más megközelítésben mutatják meg. 2012. évben a középfokú oktatási intézmények kínálata nagyobb volt, mint a ténylegesen felvételt nyert tanulók száma. Az adatok is azt támasztják alá, hogy bár a szakiskolák jelentős kapacitással rendelkeznek a szakképzésben, de nem tudják beindítani a szakképzések egy részében az osztályokat/csoportokat. A meghirdetett szakképzések esetében a ténylegesen felvett tanulók aránya az elindított szakmák esetében 35 %, (a számított létszám ennél magasabb lehet). A szakközépiskolák népszerűsége jóval nagyobb a szakiskoláknál, 65 % a betöltött helyek aránya, magasabb az átlagos beiskolázási aránynál is.

Középfokú beiskolázási (általános eljárási) számadatok a 2012/2013. tanévre nézve

	Meghirdetett helyek száma	Összes felvett tanuló	Az oktatási formában a meghirdetett és betöltött helyek aránya	Összes jelentkezés adott képzésben
Gimnázium	2 221	1 565	70 %	6 734
Szakiskola	1 739	606	35 %	2 367
Szakközépiskola	2 628	1 713	65 %	6 367
Összesen	6 588	3 884	59 %	15 468

4.2. SWOT elemzés a megye szakképzésére vonatkozóan

<p>Erősségek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A gazdasághoz igazodó szakképzési struktúra ▪ Kiépített iskolarendszer ▪ Megfelelő képzési kapacitások ▪ Nemzetközi tapasztalatok a szakképzésben ▪ Egységes szándék, elkötelezettség a szakképzés megújítására, a munkaerő-piaci igényekhez igazodó képzési kapacitások kialakítására ▪ A gyakorlati képzésben nagy tapasztalatot felhalmozó foglalkoztatói háttér 	<p>Gyengeségek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nehezen határozhatók meg a gazdaság jelenlegi helyzetében a jövőre vetíthető munkaerő-piaci igények ▪ A beruházások volumene és szerkezete nehezen prognosztizálható ▪ A szakképzésben szerepet vállaló cégek legfeljebb rövid távra tudják meghatározni gazdasági lehetőségeiket ▪ Jelenleg nem áll rendelkezésre valamennyi jogszabály a rövid- és középtávú tervezéshez
<p>Lehetőségek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A határmenti együttműködések jövőbeli beruházási lehetőségeket hordoznak ▪ A kétkezi munka felértékelődése ▪ Racionalizált szakképzési intézményrendszer működtetése ▪ Az egyes intézmények között a munkaerő-piaci igényekhez köthető szakképesítések elosztása úgy, hogy a tanulók iskolába és gyakorlóhelyre történő közlekedése megoldható legyen ▪ A mezőgazdaság és állattenyésztés szerepének növekedése (Darány Ignác-terv) szükségessé teszi a korszerű mezőgazdasági ismeretek oktatását ▪ A szabad vállalkozási zónában (Mórahalmi és Kisteleki térségben) megvalósítandó beruházásokhoz kapcsolódó kedvezmények és támogatások, hozzájárulhatnak a „Szeged központú” fejlesztési szemlélet árnyalásához. 	<p>Veszélyek</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A jelenlegi szakképzési beiskolázási szerkezet ésszerűsítése települési érdekeket sérthet ▪ A tanulók szociális háttere nem biztosítja a tanuló megyén belüli mobilitását ▪ Az ipar stagnálása a szolgáltatások iránti fogyasztói keresletet is visszafogja ▪ A megye Szeged központúsága a fejlesztések, beruházások területén is jellemző

4.3. A Dél-alföldi Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottság korábbi, a szakképzés irányaira és arányaira vonatkozó határozatainak hatásvizsgálata

A RFKB korábbi döntései a Dél-alföldi régióra vonatkoztak, de 2012 –ben a régiós TISZK-ekre a 2013/2014. tanévre már megyénként állapította meg a szakképzés irányára és a beiskolázás arányaira hozott döntését.

Határozataiban a gazdaság által igényelt szakképesítéseket (ún. hiány-szakképesítéseket) az alábbiak szerint rögzítették:

2010/2011. tanév (RFKB régióra vonatkozó döntése)	2011/2012. tanév (RFKB régióra vonatkozó döntése)	2012/2013. tanév (RFKB régióra vonatkozó döntése)	2013/2014. tanév (RFKB megyére vonatkozó döntése)
hegesztő	hegesztő	hegesztő	hegesztő
gépi forgácsoló	gépi forgácsoló	gépi forgácsoló	gépi forgácsoló
szerkezetlakatos	szerkezetlakatos	szerkezetlakatos	épület- és szerkezetlakatos
kőműves	villanyszerelő	kőműves	kőműves
ács, állványozó	ács, állványozó	ács, állványozó	ács
ápolási asszisztens	szabó	szerszámkészítő	női szabó
villanyszerelő	porcelánkészítő és festő	villanyszerelő	kertész
húsipari termékgyártó	húsipari termékgyártó	húsipari termékgyártó	szociális gondozó és ápoló
épületgépészeti csőhálózat és berendezés szerelő	épületgépészeti csőhálózat és berendezés szerelő	épületgépészeti rendszerszerelő	központi fűtés és gázhálózat rendszerszerelő
szabó	szabó	szabó	kerámia, porcelánkészítő

Összehasonlítva a Dél-alföldi RFKB döntésekkel érintett időszakot, az érintett szakmacsoportokat illetően az egyes években csekély mértékű átrendeződés látszik.

A megye pályakezdő munkanélküliségi helyzetének bemutatásakor a nagyságánál fogva fontosabb szakmákra vonatkozó létszámadatokat bemutattuk. A tanulók szakképesítés választása mögött egyértelműen felfedezhető az RFKB által kiemelt 10 szakmához kötődő állami ösztöndíj rendszer (a Kormány 328/2009. (XII. 29.) Korm. rendelete a szakiskolai tanulmányi ösztöndíjról). A korábbi 5 hiány szakképesítés esetén a tanulói díjazás + 20 %-kal történő megemlése tovább növelte e szakmák vonzerejét 2011. augusztus 30-ig.

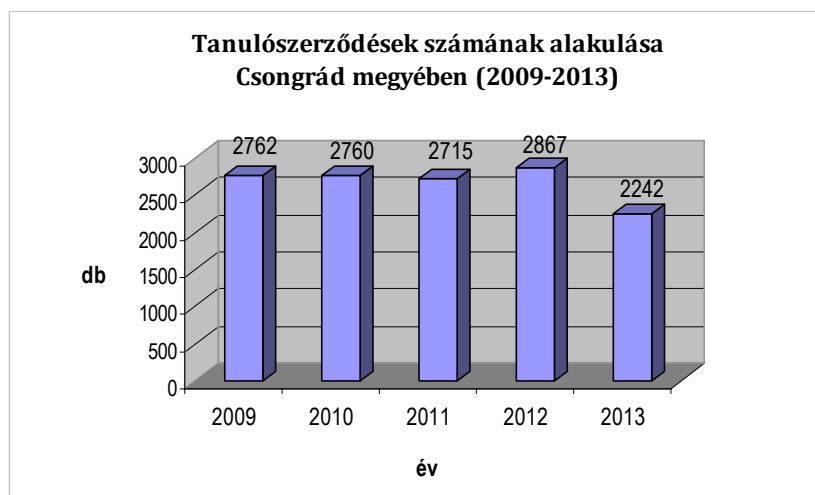
Korábban már utaltunk rá, hogy az RFKB döntések sok esetben nem racionalizálták egyértelműen az oktatási piacot. A miéltre vonatkozó kérdés azonban összetett. Az oktatási intézmény átalakítás liberalizációja ugyanazon szakképesítés megyén belüli, de több településen történő képzését eredményezte párhuzamosan. Az RFKB döntése megyénkben az 1000 Mester TISZK-be tömörült iskolákat érintette, a nem állami, nem önkormányzati fenntartású iskolákra nem vonatkoztak a bizottság beiskolázásra vonatkozó korlátozásai. A szakképzésben a különböző fenntartók számától függően és az RFKB döntésétől függetlenül duplikációk jelentek meg. Olyan képzések is nagy létszámban indultak, amelyeket a munkaerőpiac nem, vagy csak csekély mértékben igényelt. Néhány szakképesítés esetén a megyei TISZK-es iskolák is megnövelték beiskolázási létszámukat azzal, hogy befogadó nyilatkozatokat kértek a tanulókon keresztül a vállalkozóktól annak igazolására, hogy potenciális munkavállalóként veszik fel tanuló szerződéssel a tanulókat. Több szakképesítés esetén a korábban elemzett magas pályakezdő munkanélküli létszám összefügg mindezzel. 2012. december hónapban 66 munkát kereső fodrászt, 69 pincért, 58 szakácsot, 15 cukrászt, 212 bolti eladót regisztráltak.

III. A Csongrád megyei vállalkozások szerepvállalása a megye szakképzésében

A Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával kötött szerződés alapján részt vesz a szakképzés megyei szervezésében, a tanulószerveződés rendszerének nyilvántartásában, működtetésében és ellenőrzésében. Szakértői vizsgálatot követően nyilvántartásba veszi azon gazdálkodó szervezeteket, akik alkalmasak tanulószerveződéses tanulók gyakorlati képzésére. A nyilvántartásba vétel során a gyakorlati képzőhelyeken megvizsgálja a szükséges személyi és tárgyi feltételeinek meglétét. Ellenőrzi és biztosítja a tanulószerveződések kötésének jogszerűségét, ellenjegyzéssel lépteti hatályba a feleknek a gyakorlati képzésre vonatkozó megállapodását. Megvizsgáltuk a 2009-2013. évek közötti időszakot a tanulószerveződések számát illetően, a január 1. állapotnak megfelelően. Az utóbbi két évben volt ellentétes irányú változás az előző évekhez képest. 2013-ra jelentős mértékű szerződésszám csökkenést tapasztaltunk, ami összhangban van a szakképzés szerkezetének változásával. A szakképző iskolában tanulók száma abszolút mértékben is csökkent részben a demográfiai folyamatok, részben pedig a szakmaválasztás helyett a továbbtanulást választók magas száma miatt. A tanulószerveződések zöme a 2012/2013. tanévben a 31-es és a 33-as szintkódú OKJ szakmákhoz kötődik, a beiskolázott tanulólétszám pedig az ilyen szintkódú képesítésekben csökkent drasztikusan.

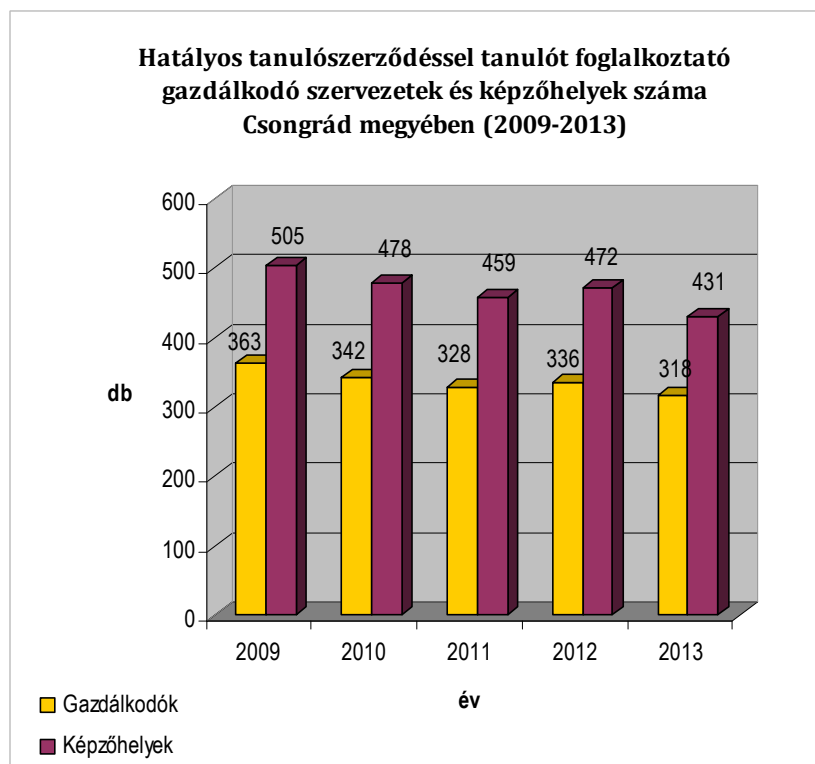
Az elemzéseinkhez használt Országos Oktatási Évkönyv adata szerint Csongrád megyében a 2011/2012. tanévben 6495 tanuló vett részt szakiskolai, ebből 5524 fő nappali képzésben. Ez a létszám tartalmazza a 2+2-es rendszerben a pályaorientációs szakaszban lévő két évfolyam tanulói létszámát is, akik csak 16 éves korukban léphettek be szakképző évfolyamra, illetve tartalmazza az előrehozott szakképzésben résztvevők számát is. Tehát a fenti szakiskolai létszámban jelenik meg a szakképzést még ténylegesen nem folytató, csak azt előkészítő egy illetve két évfolyam valamint a felzárkóztató oktatásban résztvevők létszáma is. 2013-ra országosan és a megyében jelentősen csökkent a megkötött tanulószerveződések száma. Ez összefügg a korábban már elemzett szakiskolai beiskolázási arány változásával. A 2012/2013. tanévre a megyében szakiskolai felvételre meghirdetett 1739 férőhelyre mindössze 606 főt tudtak beiskolázni annak ellenére is, hogy 2367 tanuló jelentkezett. (A felvételi rendszer lehetőséget biztosít több iskola, sőt több szakképesítés megjelölésére is a felvételi eljárásban. A szakiskolákból „hiányzó létszám” a szakközépiskolákban illetve a gimnáziumokban tanul.) Egyértelműen elérte tehát a demográfiai hullámvölgy a szakképző iskolákat is. Mindez az abszolút tanulószám csökkenés tükröződik a kevesebb tanulószerveződésben is.

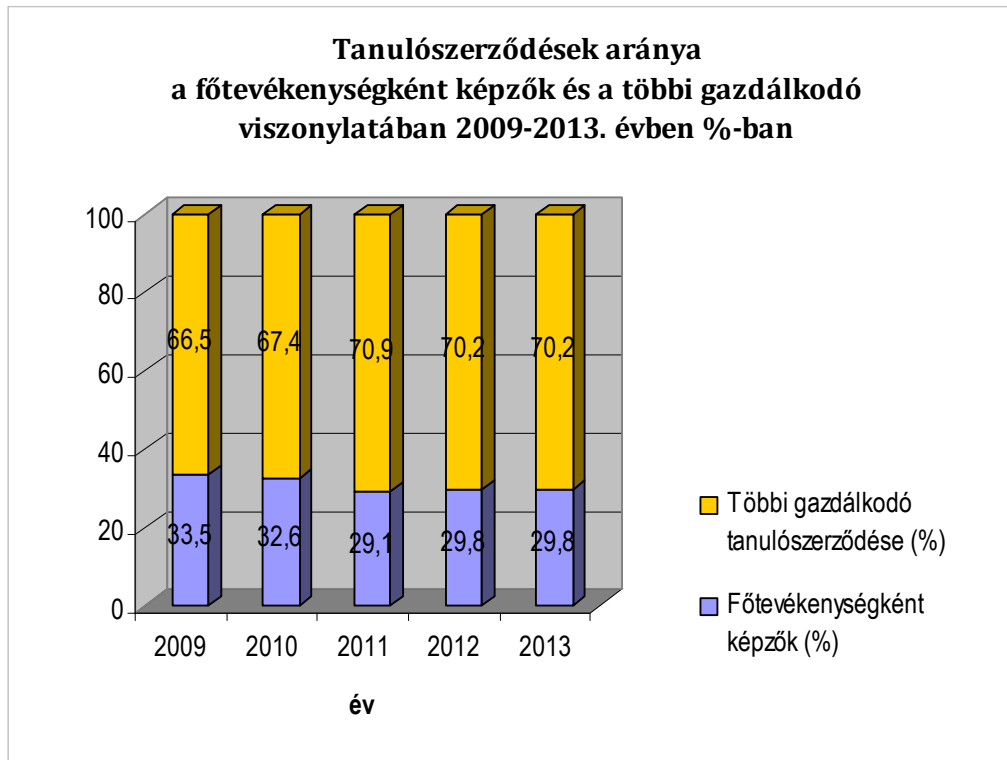
(Forrás: ISZIR)

A tanulószerződések száma mellett ésszerű megvizsgálni a gyakorlati képzésbe bekapcsolódó gazdálkodó szervezetek számát is. A vizsgált időszakban itt is csökkenést tapasztalunk. Ugyancsak csökkent a gyakorlati képzőhelyek száma is. A tanulószerződéses tanulószám csökkenése miatt nem változott viszont az egy gazdálkodó szervezetre jutó átlagos képzőhelyek száma, a vizsgált időszakban ez 1,4. Ez az intenzitási viszonyszám is mutatja, hogy a képzők között sok kis- és középvállalkozás szerepel (ezen belül is sok az egyéni vállalkozás) általában 1 képzőhellyel, kevés tanuló foglalkoztatva. 2009. és 2013. között az 1 képzőhelyre jutó tanulószerződések száma átlagosan 5,2 és 6,1 között mozog.

(Forrás: ISZIR)

Ki kell emelni a Csongrád megyében működő tanulószerveződéses rendszernek azt a más megyéktől eltérő sajátosságát, hogy fő tevékenységként szakképzési tevékenységet folytat jellemzően építészet-gépészet szakmacsoportban 3 nagy cég is. A Baustudium Szakképzési és Felnőttképzési Kft Szeged, Makó, Hódmezővásárhely és Szentes telephelyeken, a Mesterképző Szakképző Kft Hódmezővásárhelyen és a MUÉP Kft. Szentesen. E 3 gyakorlati képzést folytató oktatócégek kötötték meg a tanulószerveződés közel 1/3-a. Ha figyelembe vesszük, hogy a 3 nagy képző képzési kapacitása 30 % körül mozog, és ezzel az aránnyal korrigáljuk a tanulószerveződés számát, akkor az 1 gyakorlati képzőhelyre jutó tanulószerveződéses tanuló száma 2009-ben és 2013-ban is már csak 3,6 fő.

(Forrás: ISZIR)

IV. A szakképzés rövid- és középtávú koncepciója Csongrád megyében a szakképzés irány-arány meghatározásához

1. Az „Országos szakképzési koncepció 2011.” iránymutatása alapján a rögzítendő elvek

Az első szakképesítés alanyi jogon és ingyenesen jár, ezért eredményesnek akkor tekinthető, ha munkaerőpiaci elismertséget biztosít a képzés résztvevőinek. A Csongrád Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság deklarálja a munkaerőpiac igényeinek primátusát a körülmények komplex elemzésével.

A szakképzésbe bekapcsolódó tanulói létszám növelésének ösztönzése gazdasági- és társadalmi érdek is. Célként kell megfogalmazni, hogy az iskolarendszerű képzésbe jelentkezők közül többen válasszák az OKJ-s szakképzettség megszerzésére felkészítő intézményeket. Az MFKB ehhez az országos oktatásirányítás tervszerű beavatkozását tartja szükségesnek.

Az MFKB a fentiekben megfogalmazottak érdekében hatékony és rugalmas pályorientációs rendszer kiépítését és működtetését tartja szükségesnek. Az általános iskolák 6-8. osztályaiban, a középiskolák 11-12. évfolyamain még több információt kell nyújtani a pályaválasztási lehetőségekről. Az alábbi három körülmény összhangja biztosítja a helyes pályaválasztás alapját:

- a szakmák konkrét ismerete,
- az egyéni készségek, képességek ismerete
- a munkaerőpiac igényei.

A kamara pályorientációs tevékenységének fókuszában a hiányszakképesítések, a kétkezi szakképesítések állnak. Ezek bemutatásával, sokféle lehetőséget kínáló foglalkozással (SZKTV verseny, üzemlátogatások, pályaválasztási táborok, önismeret fejlesztő foglalkozások, tréningek stb.) kívánjuk segíteni a megalapozottabb tanulói/szülői döntések meghozatalát. Ebben a tervezési ciklusban szükséges tehát a célokat jól szolgáló pályorientációs rendszer szervezeti kialakítása és működtetése kooperációban (általános iskolák, szülői/civil közösségek, középfokú oktatási intézmények, Klebersberg Intézményfenntartó Központ, munkaügyi központ, TISZK (szakképzési centrum), gazdálkodók, kamara) a kamarai és az intézményi pályaválasztási tanácsadók, felelősök koordinálásával.

Olyan képzésekre van szükség hosszú-, közép- és rövidtávon, amelyben a szakmai és személyes kompetenciák fejlesztése biztos alapot ad a folyamatosan megújuló technológiák gyakorlatban történő alkalmazásához. Kiemelkedő a képzésben résztvevő oktatók felelősségének megfogalmazása az elmélet-gyakorlat egységének érvényesítése érdekében. Folyamatos párbeszéd szükséges a szakképzés szereplői között (kommunikációs csatornák kiépítése és folyamatos működtetése minden szakképző iskola, a kamara és a gyakorlatot szervező gazdálkodó szervezetek között).

Az MFKB a beiskolázásra vonatkozó javaslattevési tevékenységét megelőzően minden évben szakképzési fórumot szervez a megalapozott döntés érdekében a fenntartók, az intézményvezetők, a gyakorlati képzést szervezők és a gazdasági szereplők érdekképviseleti szervezetei részvételével.

A szakmai és vizsgakövetelményekben, a szakképzési kerettantervben foglaltak megvalósításának ellenőrzése a szakképzési jogszabályokban rögzített szervezetek közös felelőssége. A vizsgáztatási rendszer szakszerű és felelős működtetésén keresztül mérhetővé

válí a végzetek munkaerő-piaci értéke az adott szakképesítés vonatkozásában. Ehhez természetesen az is szükséges, hogy a vizsgabizottságokba delegálható szakértők száma növekedjék (pályázatok, felkészítés, vizsgáztatás).

Az oktatás oldaláról színvonalasabb, több munkafolyamathoz rendelhető gyakorlati ismerettel, a munkafolyamat egészére fókuszáló szemlélettel, rugalmas feladatmegoldásra szocializáló képzéssel javulhatnak a végzetek elhelyezkedési pozíciói. Az oktatás hatékonyságát a gazdaság, a végzetek elhelyezkedése, a gazdálkodók elégedettsége minősíti. Erre akkor kerülhet sor, ha megáll a gazdaság stagnálása, beindul a növekedés a megye meghatározó szektoraiban.

Csongrád megyében szép számmal vannak hagyományosan magas színvonalon oktató szakképző iskolák. Tapasztalataikat, erőforrásaikat a jövőben is ésszerűen fel kell használni a megyei területfejlesztési koncepcióhoz igazítva. Az emberi erőforrások tekintetében pedig szakképzésben résztvevő pedagógusok folyamatos továbbképzése szükséges. Az oktatás minősége nem maradhat le a gazdaság technikai színvonalától. Elengedhetetlen a tárgyi felszereltség javítása is. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprész decentralizált kerete terhére kiírt pályázatok értékelésénél a szakképző iskolák is nyerjenek támogatást a mindenkor meghatározott pályázati prioritások figyelembe vételével.

Az iskolai tanműhelyek a duális képzésben a szakmai alapkompenciák kialakításának színterei lesznek. Minőségük befolyásolja a későbbi gyakorlati képzőhelyre való beilleszkedésüket. Fontos tehát, hogy értelmes gyakorlatok készítsék elő a későbbi tanulószereződéses „kvázi munkaviszonyt”.

A felzárkózó oktatás, és a 2013/2014 –es tanév szeptemberétől induló HÍD programok nemcsak pedagógiai-szakképzési, hanem társadalmi kérdés is.. A szakképző évfolyamok esetében hatékony működtetése csökkentheti a lemorzsolódást, valamint csökkenti a munkaerő-piacra kikerülő szakképzetlen munkavállalók számát.

Népszerűsíteni kell a középfokú végzettséggel, nagy gyakorlati tapasztalattal rendelkezők körében a mestervizsga megszerzésének lehetőségét. A mesterképzésen résztvevők a tanulók képzéséhez szükséges alapvető pedagógiai ismeretek elsajátításával alkalmassá válnak arra, hogy közoktatási intézményben gyakorlati oktatói munkakört töltsenek be, az adott szakképesítés vonatkozásában köznevelési szakértői tevékenységet végezzenek, illetve gyakorlati képzést folytató szervezetnél folyó gyakorlati képzésben gyakorlati oktatóként alkalmazzák őket. A pénzügyi források biztosítása mellett nagy figyelmet igényel a mestervizsgák kamarai koordinációja.

A jövőben az MFKB irány – aránydöntést előkészítő tevékenysége során mérlegelni kell a nappali képzés – felnőttoktatás kérdéseit is. A tankötelezettségi kor „leszállítása” megerősíti felnőttoktatás szerepét, indokolja annak megszervezését. Másrészt a végzett szakmunkások felnőttoktatás keretében érettségi bizonyítványt szerezhetnek. Döntés tárgyát képezi, hogy mely intézményekben történik az érettségire történő 2 évfolyamos felkészítés az OKJ-s végzettség megszerzését követően. Az érettségi megszerzése egy OKJ-s képzés birtokában feltételt jelent a felsőoktatásba történő bekapcsolódásra a szakmailag elkötelezettek számára az egyéni karrier „alulról” történő felépítésének folyamatában.

Indokolt a gyakorlati képzőhelyek számának és kapacitásának növelése, ami az újonnan belépő gazdálkodó szervezeteknél a szakképzési tanácsadói tevékenységnek a gyakorlati képzést

népszerűsítő munkájával, a kamara gazdálkodói kapcsolatrendszerének felhasználásával, a képzésre alkalmas cégek „feltérképezésével”, a kamarai információs csatornák igénybevételével valósítható meg.

Az együttműködési megállapodások szerepét az új szakképzési törvény újrafogalmazta, megkötésének feltételeit egyértelművé tette. Eszerint a tanuló gyakorlati képzése a szakképző iskolában és a gyakorlati képzés feltételeivel rendelkező szervezetnél abban az esetben folytatható, ha a szakmai és vizsgakövetelményben a gyakorlati képzésre előírt idő negyven százaléknál kevesebb, vagy a gyakorlati képzés szervezője a szakképző iskola, és a gyakorlati képzést folytató szervezet csak az összefüggő szakmai gyakorlatot szervezi meg, vagy az iskola csak részben rendelkezik a gyakorlati képzés feltételeivel, vagy a tanuló gyakorlati képzésére költségvetési szervnél kerül sor. Az együttműködési megállapodások szerepének erősödése új ágazatok megjelenését igényli a gyakorlati képzést biztosító szervezetek rendszerében (pénzügy, számvitel, logisztika, egészségügyi szakmacsoport). A kamarai ellenjegyzési kötelezettség miatt követhetővé válik a is a külső gyakorlóhelyen nem tanulószerveződéses rendszerben történő képzés. Az együttműködési megállapodás megkötése növeli a gyakorlati képzés szervezőjének felelősségét, a finanszírozás pedig átláthatóvá, ellenőrizhetővé válik (szakképzési hozzájárulás). Együttműködési megállapodáshoz is szükséges a gyakorlati képzést folytató szervezet kamarai nyilvántartása. Mindez az irány-arány meghatározás szempontjából azt is jelenti, hogy egyre több csatornán érkező információ készíti elő az MFKB javaslatát.

A közeljövőben megjelenő felnőttképzési törvény (a munkaanyag alapján állapítható meg) jelentős mennyiségű kamarai feladatot rögzít az iskolarendszeren kívüli képzés tekintetében: lényeges jogkörökkel, bizonyos esetekben kizárólagos döntési kompetenciákkal ruházta fel a kamarát. A megyei szakképzési koncepcióban a törvény megjelenését követően számolni kell a felnőttképzéssel is a munkaerő-piaci igények kielégítése szempontjából. A hosszú távú gondolkodás érinti az egységes munkaerő-piacot kiszolgáló valamennyi képzési formát. A megyei szakképzésnek az iskolarendszerű képzéssel, a felnőttoktatással és a felnőttképzéssel együttesen kell biztosítania a szükséges szakképzett munkaerőt. Ennek érdekében a különböző képzési formák koordinációja elengedhetetlen, a 2015/2016. tanévre együttes figyelembevételük szükséges az MFKB javaslatátételéhez.

Egyre több sajátos nevelési igényű (SNI) tanuló jelenik meg a megye szakképzési rendszerében. (Sajátos nevelési igényű tanuló az, akit a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményében testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, esetén halmozottan fogyatékos vagy pszichés fejlődés zavarai miatt annak nyilvánít). Csongrád megyében jelenleg 2.580 az integrált sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók száma, a szegregáltan ellátott sajátos nevelési igényű gyermekek és tanulók száma pedig 847 fő. (Forrás: Csongrád Megyei Területfejlesztési munkaanyag); Biztosítani kell rész-szakképesítés megszerzésével munkaerőpiaci esélyeiket. A magas szám indokolja a speciális iskolák létét a társadalmi integráció megvalósítása érdekében.

2013 szeptemberétől átkezik a felsőoktatásba a korábbi felsőfokú szakképzés (felsőoktatási szakképzés), helyének, szerepének meghatározása, korszerű tartalma, gyakorlatorientáltsága, elfogadtatása a munkaerőpiacon létrehozhat egy eredményesebb szakmaszerkezetet. Mindez új feladatok elé állítja a szakképzés szereplőit. A felsőoktatási szakképzés miatt is indokoltnak látszik a szakképzési koncepció tartalmi felülvizsgálata a jogszabályok és a gyakorlati tapasztalatok birtokában a jogszabályi háttér ismeretében.

2. A Csongrád Megyei Területfejlesztési Koncepció munkanyaga alapján preferált területek a szakképzési koncepcióban

A területi koncepció tervezet szerint a megyének vannak viszonylag stabil gazdasági középpontjai (mezőgazdaság, élelmiszeripar, építőipar), hangsúlyeltolódás lehet közöttük.

- A megyei koncentráció az élelmiszeripar területén széles kutatási és tudásbázist kapcsol össze, élelmiszeripari, a technológiai intenzitást biztosítani tudó kisvállalkozások szakképzési igényeit fel kell mérni, kiszolgálni a szakképzésen keresztül.
- A szakképzés szempontjából a megyei koncentráció kérdése megjelenik a megújuló energetika területén, pl. napenergia (napkollektorok, hőszigetelt melegvizes energiátárolás), geotermikus adottságok kihasználásához kapcsolódó szakmák, energetikai célra kitermelt felszín alatti vizek kérdése, szélenergia (a megyében Makó, Kiszombor térsége megfelel az alkalmazáshoz). A területhez kapcsolódó szakképesítések beemelése a képzési listába koncepcionális kérdés lehet. Új irányt adhat a szakképzésnek, fokozhatja a piacképességet, összhangban az ország energetikai terveivel.
- Kapcsolódó terület a vízgazdálkodás (Tisza, Maros), a vízellátás jövőbeni fontosságát ugyan hangsúlyozni kell (vízügyi technikus, vízépítő technikus szakképesítések), de a vízügyi technikus képzés megszüntetésének hatása még nem prognosztizálható. (Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ megállapítása)
- 2 nagy gumiipari cég is van a megyében, jelenleg csak a szegedi üzemben folyik tanulóképzés, a makóiban nem, szakképzett munkaerő iránti igényeik feltérképezésével módosítható a szakképzési kínálat (igény szerint formacikk gyártó, ipari gumitermék gyártó, gumiipari technikus).
- Ugyancsak érinti a megyei koncentráció a gépipar területét, a gépészeti szakmacsoporthoz tartozó szakmák beiskolázási létszámának biztosítása rövid és közép távon is indokolt (ipari gépész, gépi forgácsoló, hegesztő, mechatronikai technikus, gépgyártás-technológiai technikus). A kecskeméti Mercedes-gyár munkaerőigénye is hatással van megyénkire.
- Az építőipari szakmák oktatása a megyében nagy hagyománnyal bír, a meglévő erőforrások birtokában a továbbiakban is stabil elemét képezheti a szakmakínálatnak az építőipari szakképzés területén piacképesebb szakmai tartalommal (kőműves és hidegburkoló OKJ képzésben összevonva).
- A megyei területfejlesztési koncepció szerint a megyei koncentráció megjelenik a textilipar területén is, ezért a szakképzésnek ki kell szolgálnia ezt a területet is: Szegeden, Hódmezővásárhelyen működnek nagyobb szakképzett létszámigényt megjelenítő cégek pl. Naturtex Kft., März Kft.
- Az informatikai szakmák piaci keresettsége részben igazolható. Emellett kiemelendő a szakmai életút részeként a továbbtanulás, az ismeretek felsőfokú szakképzésben, felsőoktatásban történő hasznosítása. A munkaerőpiac középfokú képesítést igénylő munkakörökben ma már közvetlenül vagy közvetve hasznosítja az informatikai képzésben elsajátított ismereteket.

- Szintén megyei koncentrációval jellemezhető a turisztika – idegenforgalom – vendéglátás területe. A gyógyvízkultúra, gyógyturisztika (Mórahalom, Makó, Szeged) élővíz-idegenforgalom (Csongrád), Hódmezővásárhely vízisport - centrum jellege indokolja a tevékenységet kiszolgáló kapcsolódó szakmákban, így a szolgáltatási szakmákban, a vendéglátásban is a szakképzést. Mórahalom járás kiemelten fejlesztendő területnek tekinti a vendéglátás-idegenforgalom szakmacsoporthoz tartozó, elsősorban a turisztikát szolgáló képzéseket, így a lovastúra-vezető, turisztikai szervező, értékesítő szakmákat. Mindezt a térség erősödő turisztikai szerepe teszi indokolttá. Az ország harmadik legnagyobb lovas versenypályája a környező épületekkel, istállókkal és lovardával jó alapot teremt ehhez.
- Széles és támogatandó terület lehet az egészségügyi szolgáltatások köre: a szegedi klinika bővítése, a megyei kórházak (a fluktuáció, a külföldi munkavállalás miatt) folyamatosan igénylik az egészségügyi szakmacsoportba tartozó szakmák beiskolázását, a megbízható szakmai felkészítést.
- A megye egyik legnagyobb intézményének, legnagyobb munkáltatójának, a Szegedi Tudományegyetemnek a kiszolgálása szakképzett munkaerővel fontos feladat, beleértve a nem gyógyító területek szakember igényének feltérképezését, munkaerő utánpótlásának biztosítását.
- Csongrád megye is öregedő népességgel számol, a munkanélküliség növekedése, az esélyegyenlőség biztosítása indokolhatja az egészségügyi szakmacsoportban a szociális gondozó, segítő szakmák indítását, a munkaerőpiaci igények figyelembe vételével.
- A mezőgazdaság szerepe a megyében a globális és makrogazdasági hatások és a termelési profilok specializációja következtében erősödik. Az állattenyésztés ismét preferált gazdasági kérdésként jelenik meg a jövőben, a megyei szakképzési koncepciónak mérlegelnie kell e területen szakmai bővítés lehetőségét (állattartó szakmunkás, állattenyésztő és állategészségügyi technikus). A növénytermesztéshez, a biogazdálkodáshoz, a gazdaképzéshez kapcsolódó szakképzés szintén kiemelt területek, kitörési pontok lehetnek.
- A megye élelmiszeripari ágazatának munkaerő utánpótlására a húsipari termékgyártó szakmai képzés megerősítése indokolt. Csongrád megyében jelentős húsipari termelési kapacitások állnak rendelkezésre pozitív gazdasági kilátásokkal. A húsipari termékgyártó szakma képzésének megerősítését az MFKB támogatja.
- Az erdészet sajátos terület a szakképzés rendszerében, egységes, az erdészeti tevékenységhez kapcsolódó különböző képzési szinteket felölelő szakmaszerkezet szolgálhatja az erdészet és a vadgazdálkodás feladatainak megvalósítását.
- A halászat és haltenyésztés - mint a mezőgazdasági területen belül speciálisan megjelenő ágazat - felmerülő szakképzési igényére is fel kell készülni.
- Hódmezővásárhely tekintetében megjelenik a koncentráció a porcelán és kerámiaipar területén, melyre nagy munkaerőpiaci igény mutatkozik

3. A GVI felmérésből Csongrád megye szakképzésére adaptálható következtetések, a felmérés eredményének megismertetése a szakképzés érintettjeivel

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézete 2009-től kezdődően évente országos felmérést készített az RFKB részére. Bár a felmérés országos, az összesítés regionális illetve szakmacsoportokhoz köthető, a legfontosabb adatok megyénként is rendelkezésre állnak.

A GVI által készített tanulmány lehetőséget biztosít a pályakezdő szakmunkások munkaerő-piaci helyzetének, szakmájukról alkotott véleményüknek a megismerésére, azon összefüggések feltárására, amelyek közvetlenül vagy közvetve befolyásolják elhelyezkedési esélyüket, munkaerő-piaci érvényesülésüket. A szakképzett pályakezdőkre vonatkoztatott évenként ismétlődő felmérés megismerése segít abban, hogy az MFKB irány-arány javaslata a végzetektől közvetlenül származó információk figyelembevételével is történjen (2012-ben a kérdőíves adatfelvétel országosan közel kétezer fiatalot érintett. Legnagyobb arányban a Dél-alföldi Régió végzett tanulói válaszoltak, Csongrád megye 5,1 %-át adta az értékelhető válaszoknak.) Fontosnak tartjuk az elemzés alapján levonható következtetéseket azért is, mert mintegy 30 szakmára vonatkoznak az adatok.

Ugyanakkor megfogalmazza azt az igényt is, hogy a jövőben a fejlesztési és képzési bizottságok kapják meg az országos elemzésen túlmenően a megyei adatokat, a megyére vonatkozó értékeléseket is. A jelenleg rendelkezésre álló adatok mélyebb megyei elemzést nem tesznek lehetővé.

A végzett tanulók munkanélküli és a foglalkoztatott részaránya 2009-2012-ben Csongrád megyében

Év	Foglalkoztatottak részaránya a megkérdezettek körében %-ban	Munkanélküliek részaránya a megkérdezettek körében %-ban	Összesen %-ban
2009.	63,2	36,8	100,0
2010.	62,6	37,4	100,0
2011.	58,2	41,8	100,0
2012.	57,4	42,6	100,0

(Forrás: MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató intézet Pályakezdő szakmunkások munkaerő-piaci helyzete – 2012)

A táblázat adataiból megyénkben az a következtetés vonható le, hogy évről-évre kis mértékben csökkennek az elhelyezkedési esélyek, ami a gazdaság általános állapotából is levezethető a vizsgált időszakban.

A szakmaszerkezetet vizsgálva, megállapítható, hogy a legmagasabb számú álláskereső 2010-től a megkérdezettek körében a kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportból került ki (több mint 50 %-os az arány). Ugyanez az arány magas még a közlekedés szakmacsoportban (2012-ben 44,5 %, emelkedő), az élelmiszeripar és az építészet szakmacsoportban is 40 %-ot meghaladó. Pozitív kiemelést érdemel, és erre a beiskolázási arányoknál is figyelemmel kell lenni, hogy a megkérdezettek 76,5 %-a munkát talált az elektrotechnika-elektronika szakmacsoportba sorolható szakmákban.

Beszédesek a felmérésből kiszűrhető minőségi jellemzők a pályakezdők munkaerő-piaci pozíciójának megismeréséhez:

- A szakiskolát végzettek mintegy 90 %-os arányban adtak hangot elégedettségüknek a szakma- és iskolaválasztásukkal kapcsolatosan.
- Az érettségivel rendelkező végzettek 61 %-a az érettségit követően nem felvételizett felsőoktatási intézménybe, eredendően is szakmát kívánt tanulni.
- A szakiskolai tanárokkal és a képzőhelyen biztosított tárgyi felszereltséggel elégedettek voltak a végzettek.
- A legmagasabb elégedettséget a gyakorlati képzőhelyen dolgozó szakemberekkel kapcsolatosan fogalmazták meg a megkérdezettek. Kiemelendő, hogy azon végzettek elégedettsége nagyobb, akik külső gyakorlóhelyen készültek fel a szakmára (felszereltség, saját hasznosságuk tudata). Ez is indokolja a külső gyakorlatok szervezésének fontosságát életszerű körülmények között.
- A megkérdezettek magas számban megfelelőnek minősítették az elmélet-gyakorlat arányt (70 %).
- A szakmaválasztás a végzett környezetében is elégedettséget váltott ki.
- A szakképesítéssel elérhető jövedelem nagyságát a megkérdezettek 3,1-3,3 közötti átlagos „osztályzattal” értékelték.
- Következtetésre okot adó az alábbi eredmény is: a munkába állt tanulók 68 %-a ítéli úgy, hogy a szakiskolában tanultaknak legalább a felét hasznosíthatja a munkában, ugyanakkor a megkérdezettek ötöde hasznosíthatatlannak tartja az iskolai felkészítést.
- Az utóbbi években nőtt a „más szakmában” elhelyezkedők aránya; elégedettebbek azok a fiatalok, akik a saját szakmacsoportjukon belül találtak állást, bár ezt gyakran szánják átmeneti állapotnak, kényszerpályának.
- A szakképesítés választás okainak megismerése is hasznos a szakképzésben az irányarány meghatározáshoz: jellemzően ilyen informális tényezőnek tekinthetők a szülői, baráti, egyéb környezeti hatások, a tanulószerezés megkötésének lehetősége, a várható megélhetési kilátások; csak nagyon kevesen vették igénybe pályaválasztási tanácsadó segítségét. Ismételten megfogalmazható a válaszok alapján a pályaorientációs tevékenység megerősítésének szükségessége a megalapozottabb pályaválasztás érdekében.
- Elhelyezkedés szempontjából a legkedvezőbb lehetőségek a vizsgált szakmák közül a gépészeti szakmacsoportban találhatók (gépi forgácsoló, hegesztő, szerkezetlakatos, gépgyártás-technológiai technikus). Elfogadható arányban munkát találtak a szakácsok is. A beiskolázásnál ésszerűen kell a keretszámot végiggondolni a jelenleg több szakképző iskolában folytatott képzés miatt. Kisebb elhelyezkedési esélye volt a végzést követően a bolti eladóknak, a burkolóknak és az autószerelőknek, pékeknek. Az álláskeresési időszak átlagosan 2 hónapban határozható meg a válaszok alapján.

- A felmérés alapján összefügg a tanulmányi eredmény és az elhelyezkedési lehetőség is, a jobb átlag jobb elhelyezkedési arányt mutat. Ennek az összefüggésnek a tudatosítása a szakképzésben fontos szerepet kell, hogy kapjon.
- Ugyancsak összefüggés látható a szülők iskolai végzettsége és az elhelyezkedési esélyek között, a 8 általánost végzett szülő gyereke nagyobb arányban lesz munkanélküli; a magasabb végzettségű szülők gyerekei nagyobb gyakorisággal tanulnak tovább.

A vizsgálatnak részét képezte a tanulói státuszú végzettek lekérdezése is.

A tanuló és foglalkoztatott státuszú megkérdezettek megoszlása Csongrád megyében 2009-2012-ben

Év	Foglalkoztatottak részaránya a megkérdezettek körében %-ban	Tanulók részaránya a megkérdezettek körében %-ban	Összesen %-ban
2009.	71,6	28,4	100
2010.	63,2	36,8	100
2011.	52,0	48,0	100
2012.	61,9	38,1	100

Összefügg az elhelyezkedés nehézségeivel az is, hogy munkahely hiányában a sikeres vizsgát követően továbbtanulást választanak a végzettek, legmagasabb arányban kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportban tanulnak tovább.

A megyei koncepció elkészítéséhez az MFKB tagjai, a javaslatétel folyamatában adatot szolgáltató intézmények, iskolák, vállalkozások ismerjék meg a GVI felmérés legfontosabb megállapításait az elemzések megjelenését követően. Az MFKB juttassa el a felmérés elemzését a válaszoló gazdálkodó szervezeteknek, a Csongrád Megyei Kormányhivatalhoz, a Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjához, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ Megyeközponti Tankerület szakképzést koordináló vezetőjéhez, a Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara elnökségi tagjaihoz azzal, hogy véleményük megfogalmazásával közvetlenül is hozzájárulhatnak a szakképzés tervezéséhez, a megyei javaslat megfogalmazásához.

4. Az irány-arány döntésekhez szükséges adatbázis kialakítása

A Csongrád Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság döntéseinek megalapozottsága érdekében a javaslatételhez az alábbi forrásokból származó információkat kívánja igénybe venni

- CSMKH Oktatási Főosztály adatai: demográfiai adatok, fenntartónkénti intézményi adatok, beiskolázás, kibocsátás (NMH Szakképzési és Felnőttképzési Igazgatóság)
- CSMKH Munkaügyi Központja: a gazdaság helyzetének bemutatása, a munkanélküliség alakulása, pályakezdő munkanélküliek adatai,
- Csongrád Megyei Kereskedelmi és Iparkamara adatai (ISZIIR): tanulószervezetek száma, együttműködési megállapodással érintett tanulók száma, képző szervezetek száma, szerkezete
- társ kamarák adatai

- MKIK GVI adattáblái: a gazdálkodó szervezetek igényei,
- intézményi fenntartói adatok
- Az MFKB munkaszervezete előkészíti a javaslat megfogalmazásához szükséges előterjesztést, amelyeket a döntéshozatal előtt az ügyrendben meghatározottak szerint eljuttatja a bizottság tagjaihoz. A bizottság az előkészített előterjesztés alapján megfogalmazza javaslatát a miniszter irány-arány, illetve a gazdaság által igényelt szakképesítésekre vonatkozó döntéséhez.

5. Az MFKB a Csongrád megyei szakképzés irányaira és a beiskolázás arányaira vonatkozó javaslatok kialakítása során - koncepciójában rögzítve - az alábbi figyelembevételével kíván eljárni

A bizottság e koncepció keretében deklarálja függetlenségét. A javaslatok megfogalmazásakor egységes szempontok szerint kíván eljárni.

A javaslattétele a jogszabályok szerint, a mindenkor érvényes kormányrendeletben szereplő Országos Képzési Jegyzékben rögzített szakképesítésekhez igazodik.

Véleményének megfogalmazásakor mérlegeli a képzés időtartamát.

Az MFKB a szakiskolai és a szakközépiskolai beiskolázásra tesz javaslatot a Csongrád megyében folytatott szakképzésre vonatkozóan.

Javaslatok az iskolarendszerű képzésre vonatkoznak. Az iskolarendszerű szakképzés a szakképzési törvényben foglaltaknak megfelelően felnőttoktatás keretében is folyhat. Az MFKB javaslatát tehát iskolarendszerű képzésben, de az oktatás munkarendjétől függetlenül fogalmazza meg.

A bizottságok javaslatai alapján határozza meg a kormányrendelet a kormány szakmaszerkezeti döntését. A javaslatokat a Szt. 84. § (5) bekezdésében foglaltaknak figyelembe vételével kell kialakítani. Ennek értelmében az alábbi kategóriák szerinti javaslatok tehetők:

- a) korlátozás nélkül beiskolázható, vagyis támogatott
- b) költségvetési hozzájárulásban korlátozott keretszámok mértékéig részesülhet
- c) költségvetési hozzájárulásra nem jogosult, vagyis nem támogatott

Körülményekkel kell kezelnie az MFKB-nek a korlátozás nélküli beiskolázás kérdését. A korlátozás nélküli kategóriába sorolásra tett javaslat azért is fontos, mert a támogatás nem függ a fenntartó típusától.

A bizottság álláspontja szerint a szakképzés állami feladat-ellátási kötelezettségében részt vevők körében - szakképzési megállapodással rendelkezők is - van nagyobb lehetőség az erőforrások felhasználásának és a képzés minőségének hatékonyabb ellenőrzésére. (finanszírozás felhasználás).

A bizottság a „költségvetési hozzájárulásban korlátozott” kategóriában a keretszámok megjelölésével javasol beiskolázást. E kategóriában a döntésnél figyelembe veszi, hogy a nemzeti köznevelési törvény szakközépiskolai képzés esetén 34 fő, szakiskolai képzés esetén 28 főt jelöl

meg osztálylétszámként. Csoportra vonatkozó javaslat esetén a minimum létszám 12 fő. Ettől eltérő esetekben döntését írásban indokolja.

Az MFKB a nem támogatott szakképesítés kategóriába sorolt javaslat megfogalmazásakor mérlegelje azt, hogy egyrészt hosszútávon, másrészt területileg (a megyében, illetve országosan) hogyan érinti a javaslat az adott szakiskolai, vagy szakközépiskolai képzést. Amennyiben a bizottság erre a kategóriára tesz javaslatot, szükség esetén egyeztet más megyék bizottságaival.

A szakképzésre vonatkozó MFKB javaslatoknak a gazdaság igényeit, a megyei munkaerőpiac jelzéseit figyelembe kell vennie. Abban az esetben, ha az adott szakképesítéssel, szakmacsoporttal kapcsolatban nagy a bizonytalanság a jövőt illetően, akkor ezt figyelembe kell venni a javaslat megfogalmazásakor.

Az MFKB tagjai a megye gazdasági helyzetével kapcsolatosan információkat gyűjtenek.

Mérlegelje azt, hogy az iskolarendszerű képzésben a folyamatosság összefügg az oktatás eredményességével is, ezért vizsgálja a ciklikus képzés minőségre gyakorolt hatását. (Magas színvonalon oktatókat nem, vagy csak nehezen lehet ciklikusan biztosítani a szakképzésben. Ugyanez vonatkozik a meglévő tárgyi feltételek, a kiépített infrastruktúra kihasználására is.)

Az SNI tanulók részére biztosítani kell rész-szakképesítés megszerzésére irányuló képzések megszervezésével munkaerőpiaci esélyeiket. Ezért az MFKB a társadalmi integráció megvalósítása érdekében az SNI tanulók, valamint a HÍD programban részt vevők részére indított, rész-szakképesítés megszerzésére irányuló szakiskolai képzések beiskolázási keretszámait nem javasolja korlátozni. Javasolja hatékony pályakövetési rendszer kiépítését és mentori hálózat kialakítását.

Mérlegelje a megye ismert beruházásainak munkaerő-piaci igényét a Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központjától kapott előrejelzések, KSH statisztikák alapján.

Amennyiben lehetséges, a nagy hagyománnyal rendelkező, hiányt pótló, szűkebb piaci igényt kiszolgáló minőségi képzéseket támogatja a megyében.

Ésszerűen mérlegelendő kérdés a munkaerő-mobilitás kérdése is. Tekintettel kell lenni a más megyében keresett szakképesítésekre is, hiszen az iskola/lakóhely és a munkahely kötődhet két megyéhez úgy, hogy rövidebb lehet a munkába járás távolsága, mint ugyanazon megyén belül.

Az MFKB bekéri az intézményfenntartóktól Csongrád megyére vonatkozóan a tervezett beiskolázási létszámaikat, de azt nem tekinti kötelezően figyelembe veendőnek javaslatai megfogalmazásakor abban az esetben, ha az nem szolgálja a megye gazdasági, munkaerő-piaci igényeit.

A bizottság a helyén kezeli a tanulók körében érdeklődésre számot tartó ún. divatszakmák kérdésével azzal, hogy a gazdasági növekedése későbbiekben megnövelheti ezen szakképesítések iránti igényt is.

Azokban a szakképesítésekben, ahol nagy a fluktuáció (pl. bérezés, munkaköri sajátosságok, munkaidő beosztás stb. miatt), a vállalkozások munkaerőigénye duplikálódhat. Figyelembe veszi tehát a természetes munkaerőmozgás jellemzőit is a különböző ágazatokban. Különösen fontos

ez a szempont olyan területeken, ahol a folyamatos feladatellátás társadalmi kérdésként jelenik meg (pl. egészségügyi szakmák).

Az MFKB nagy szakmai körültekintéssel határozza meg a munkaerő-piac igényei alapján a gazdaság által igényelt szakképesítéseket.

Az MFKB olyan szakképzési koncepciót kívánt megalkotni, amelyben a rendszerváltás utáni kedvezőtlen beiskolázási szerkezeti változások egy, a valós munkaerő-piaci igényekre épülő képzési rendszer irányába történő elmozdulást eredményeznek.

A Csongrád Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság a szakképzési koncepció megalkotásakor figyelembe kívánja venni rövid- és középtávon az iskolarendszerű szakképzéssel, középtávon a felnőttoktatással kapcsolatos összefüggő gazdaság-társadalmi elvárásokat.

Olyan szakképzést tart hasznosnak a megyében, amelynek fő elemeit a középfokú képzés valamennyi szereplője a célok tekintetében el tud fogadni: az adott szakképző intézményt eredményesen befejező tanuló úgy tudjon boldogulni, hogy tanult szakmája révén személyes ambíciói, életcéljai találkozzanak a befogadó munkakörnyezet igényeivel, és a felkészítésében szerepet játszó iskolák és pedagógusaik, a gyakorlati képzőhelyek és gyakorlati oktatóik, valamint a leendő munkáltatók is elégedettek legyenek a szakképzés minőségével.

Jelen koncepciót a Csongrád Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság az 5/2013. (03. 26.) számú határozatával elfogadta.